

PREOTULU ROMANU.

Dinariu basericescu, scolasticu si literariu.

Buzele preotului voru pazi sciinti'a si lege
voru cercá din gur'a lui. Malachi'a c. II. v. 7.

CUNOSCINTIE DIN DREPTULU CANONICU.

Urmările desbinarei, si estinderea besericeii orientali dupa desbinare.

Precátu de tare se poté laudá baseric'a din oriente in tēmpurile stravechie cu escelenti'a si zelulu credentiei, pre atátu de incondolenta stare ni o propune istori'a in tēmpurile mai târdie dupa templat'a desbinare. Desfacuta cá si mladiti'a de vitia nu mai erá in stare a mai aduce fructe¹⁾ căci departându-se de punctulu unitatii in ultragiulu zelului de a nu pierde cele esentiale ajunsa la estrem'a nesuintia de a se lipi mortísu de cele adminicule si neesentiale, si cadíndu prin aceste sub jugulu si spiritulu formei si alu literei pierdú cu libertatea sa interna mai multu seau mai puçinu si cea esterna, pâna cându ajunse in urma la acelu statu deplorabile, pre careie inca in-ainte de conciliulu dela Lugdunu cu doreróse cuvente 'lu deplângea Joanu Vecce cartofilace si apoi patriarchu alu Constantinopolei,²⁾ comparându statulu basericeii cu vestimentulu vechiu, carele si de cea mai mica cauza se spinteca, si soliditatea cea de mai in-ainte neci decum nu si-o póte recapatá.³⁾ Rôndulu si sírulu

1) Joan. XV, 1—17.

2) Spondanus in Contin. Anal. eccles. Baron. a. a. 1274. n. XI. Conf. Bibliotheca selecta pag. 191. n. 1.

3) Καὶ ὅλος εἶπε λοιπὸν ἡ τῆς ἐκκλησίας κατάστασις, ἵνα ἐναργεῖ χρῆσμαι τῷ ὑποδείγματι, κἄν εὐτελέστερον εἶναι δοξῆι ἡμᾶτεϊ, παλαιῶ ὑπὸ τῆς τυχούσης προσάσεως ραδίως καταργησόμενοι, ὃ πρὸς τῆς εἰς ἀρχῆς ἰσχὺν ἐπανελθεῖν πάλιν ἀδυνατείας. Bibliotheca selecta pag. 229. Conf. nota 20 §. 16. — Conf. Prologom. in Beverg. pag. XXIII XXVI. si Oriens cath. J. Papiu 1885. Gher'fa in prologom.

nenumeratelor desbinări au adusu cu sene, că precându bese-rec'a asia numita apuséna¹⁾ s'a latitu mai prin tóte statele de pre faci'a pamêntului in totu loculu tiênêndu strinsu la centrulu unitatii se remâna un'a si ace'asi, cea resariténa nevrêndu a suferi dependenti'a abia sêntibile a primatului romanu, se devina desbinata si robita de atâtea pârti, prin câte staturi si tieri se estinde; că desi dupa forma ar' trebuí se stée in legatura cu patriarchulu Constantinoplei, in fapta e separata si de acest'a, intogmindu-se ffa-care dupa impregiurarile locali ale tieriloru si tienuturiloru, pre unde se afla,²⁾ cadîndu prada arbitriului singuraticiloru capi si domnitoru lumesci. La acestea s'a mai adausu fatalitatea de a se impartí in ortodoxa, carea tiêne strinsu la cele 7 sínóde si eterodoxa, care se abate dela acest'a credentia.³⁾ Desbinata asia dara de baseric'a rom. se estinde prin Turci'a, Rusi'a, Greci'a, Austro-Ungari'a, Romani'a, Serbi'a, Muntenegru; de ea se tiênu o parte din Armenii nestoriani, jacobiti, tomaistii din Malabaru, coptii egipteni si monofisitii din Abisini'a. Dar' nu toti crestini cu ritulu resariténu suntu desbinati de baseric'a Romei, căci unii de la inceputu au remasu statornici,

---

1) Numirea bisericeii de apuséna si resariténa s'a luatu „dela starea lumii séu dupa impartirea imperatiei rom. in imperati'a apusului si a resaritului.“ Siulutiu op. cit. pag. 9. — alta numire a bisericeii carea voiesce a si-o vindecá ffa-care este: că biserica apuséna se dice catolica séu cu terminu modernu receptatu mai alesu in Germani'a: romano-catolica. (Schwetz Theol. fund pag. 354 — Magazinul istoricu pentru Daci'a T. VIII. f. 1. p. 91.) éra cea resariténa ortodoxa, ce e sinonimu cu catolica (ibid. p. 8). Numirea de biserica latina si-a luatu-o cea apuséna dela usulu limbei latine, precum cea orientala se dice si bas. greca, din asemenea cauza, cí acést'a numire — data mai alesu din partea latiniloru — nu convine bisericeii resaritene, de-óre-ce in cele mai multe locuri nu e limb'a greca cí limb'a poporului. (Conf. Nilles. Eortolog. II. p. 690.

2) Vering. op. c. p. 31, §. 15. V. Baserica din Rusi'a, Grecia, Romani'a si in parte Austro-Ungari'a s'a emancipatu de suptu dependenti'a Constantinoplei. — Siagun'a ist. bas. II. p. 12, 79. — Beitrage zur Beschreibung der Moldau etc. Andr. Wolf. 1805. I. p. 142. —

3) Bas. Ratiu op. c. pg. 278; A. Sterca Siulutiu op. c. pg. 41—42.

altii in decursulu si dupa intemplat'a desbinare s'au intorsu la unire.¹⁾ De acestia se tiênu: Greco melchitii din oriente, rutenii in Rusi'a, Poloni'a, Litvani'a, Galiti'a si Ungari'a; Italo grecii din Sicili'a cu 3, si din Greci'a mare cu 2 episcopate.²⁾ armenii uniti din Turci'a, Austro-Ungari'a si Rusi'a, maronitii dela Libanu si Antilibanu, melchiti din Siri'a³⁾ cu 10 episcopi dependenti dela patriarchulu antiochenu cu resiedinti'a succesiva in Damascu si acuma in Beyroth suplenindu si pre celu din Alexandri'a si Jerusalimu, caldeii, asirii⁴⁾ (fosti nestoriani, iacobitii uniti, asirianii (monofisiti) coptii uniti din Egiptu si abisinii uniti, grecii din Sicili'a, bulgarii uniti la 1860 si parte a romanilor din Transilvani'a si Ungari'a, cari toti se dîcu catolici cu ritu orientale.⁵⁾

*Stabilirea punctelor de diferintia între baseric'a apuséna
si resariténa.*

Cucerintiele spiritului grecescu au adusu cu sene urmarea că limb'a, legile, literatur'a, scientiele si artele grecesci se se inradacinéze adéncu in partea orientala a globului paméntescu. Grecisându-se orientulu, a remasu cá atare si dupa estendera domniei romane in resaritu. Din contra in apusu: Gali'a, Spani'a si Afric'a supuse prin armele Romanilor in-

¹⁾ Enumerati la Gagariu op. c. p. 7—8.

²⁾ Zeitschrift f. kath. Theologie V. Ig IV. Hft. 1881. p. 733—775.

³⁾ Hergenröter o. c. T. II. P. 1. p. 206—208.

⁴⁾ Antiqua ecclesiae syro-caldaicae traditio. I. David edit. Romae 1870 pg. 5, 6, 7, 8, 12, 21, 32.

⁵⁾ Conf. not. 5. Sub catolici cu ritu orientale se intielegu asia dara resaritenii uniti cu baseric'a Romei. La noi romanii de comunu se usuéza terminulu de greco-catolici pentru cei uniti cu baseric'a rom. si greco-orientali petru cei-alalti romani. (Conf. magazinu ist. pentru Daci'a. Tom. VII. fasc. 1. pag. 91. Numirea de vechi (greco-catolici) si noi (greco-orientali) e de pre la anul 1750; si vine de acolo că in acestu anu una parte din romanii Transilvaniei (narginime si mocanime) trecîndu la neunire de unde numirea de uniti si neuniti) cei trecuti s'au numitu noi, éra cei remasi in uniune, vechi. (Conf. acte si frag. de Tim. Cipariu Blasiu 1855. pag. 108. — Die Zukunft der griechisch unirten Kirche P. Gagariu S. J. Mainz 1862 p. 5 s.

sbeura spiritulu sociale alu acestor'a primindu limb'a, morăvurile si legile loru, de unde urmă, că dōue natiuni, greca si latina séu elena si romana representáu tipulu statului lumei inca de pre tēmpulu cându incepù legea lui Christosu.

In atare statu aflându religiunea crestina genulu umanu. cându incepù a se predicá evangeli'a si a se latî baseric'a pre pamēntu, apostolii predicara cuvēntulu invetiaturei intre Greci si Romani fâra de a se atinge de statulu lucrurilor esterne, de limba si nationalitate. Urmarea fù că baseric'a intre ambe natiunile invescù fisiognomia diferita — si remanēndu credenti'a un'a, — liturgi'a si cele-alalte functiuni se celebráu la ambe partile in limb'a loru, éra in implenirea ceremonieloru, in celebrarea s. sacramente se introdusera datine diferite, diferite forme de rogatiuni si diferite puncte in disciplin'a eclesiastica. ¹⁾ Cuprinsulu acestoru datine si ceremonie introduse la Greci si la Romani forméza ritulu ²⁾ eclesiasticu, si acest'a erá statoritu in forme inca in-ainte de conciliulu dela Nice'a; ³⁾ prin urmare in baserica dela inceputu au fostu dōue rituri, grecu si latinu séu resariténu si apusénu, inse acést'a diferentia rituale nu desfacù in nemic'a unitatea basericei, încātu se póta dá ansa la desbi-

¹⁾ P. Gagarin die Zukunft der grichisch-unirten Kirche Mainz 1862. Aduot. diu ist. bas. T. Aaron p. 83—86.

²⁾ Prin ritu (dela rite agendo) se intielegu modurile actiuniloru sacre, éra ceremonie insemna actiunile insesi. Cuvēntulu ceremouia are deduceri diferite. Cardin. Bona in divina Psalmodia infira 6 deduceri. Unii o deducu dela gerere-gerendo, cá si cându s'ar' dice gerimonia, Schaliger. dela obsolentulu caerus = sanctus, — altii dela Cerere séu dela evraiculu Cherem (devovere-cousacrare ori dela grecescu *χαίρειν* — *χαίρε* — salve; unii éra si dīcu a se deduce dela cetatea Caeve séu Cerite in Tusci'a, unde dupa ocuparea Romei prin Gali s'au retrasu Romanii si in memori'a acestei întēmplari tōte actiunile se dīceáu ceremoniae. Acést'a parere o commemoréza si S. Thoma Aqu. fâra de a se dechiará pre lānga ea. C. Bona e pre lānga cherem, mai probabile o dīcu deducerea S. Augustinu dela carere. Deducere dela Ceres se vede a aludá la Ovidiu, unde imitāndu pre Virgiliu dīce:

Prima Ceres unco glebam dimovit aratro.

Prima dedit leges Cereris sunt omnia munus. — Conf. generales rerum lithurgic. notiones. Fr. Eötvös. Agria 1800 p. 1. 5.

³⁾ Conf. B. Ratiu o. c. p. 56. §. 35. Conc. flor. op. c. p. 270.

nare, cá si cându ar' fi fostu dóue baserice de-si riturile eráu diverse.¹⁾

Ce'a ce in esentia a dismembratu baseric'a si o tiène in desbinare pâna astadi suntu punctele (mai alesu 4) dogmatice, cari resaritenii desfacuti de baseric'a Rom. obtrudendu-le cá puncte de certa, de-si le-au recunoscutu si primitu cu dife-rite ocasiuni si mai alesu in conciliulu florentinu prin decretulu uniunei,²⁾ inse éراسi le-au fêieptatu.

J. Papiu.

GRADURILE HIERARCHIEI ECCLESIASTICE.

Diaconatulu.

(Articlu finale a tractatului despre Gradurile Hierarchiei ecclesiastice.*)

1. Institutiunea si demnitatea diaconala.

Darulu Spiritului santu ce s'a impartasitu ss. Apostoli spre a poté predicá evangeli'a mantuirei si a fire ministrii taineloru, a efectuitu cá cuventulu loru fructe multe se aduca „Domnulu adaugéa la baserica pre sícei ilce se mantuiá in tóte dílele.“³⁾

„In acele díle inse — cetimu in s. scriptura — in-multiéndu-se invetiaceii au facutu cártire Elinii in contr'a Jidoviloru, cá-ci veduvele loru se treceá cu vederea intru sluşb'a de tóte dílele. Sí chiamandu cei doispreiece pre multímea invetiaceiloru au dísu: nu este cuviosu (dreptu) cá lasandu noi cuventulu lui Domnedieu se servimu meseloru. Socotiti dreptu ace'a fratiloru dintre voi siepte barbati marturisiti, plini de Spiritulu santu, si de intieptiune, pre carii se-i punemu preste trépt'a acést'a . . . Si a placutu cuventulu inaintea a tóta lumea, si au alesu pre Stefanu . . . pre carii i-au pusu inaintea Apostoliloru si rogandu-se si-au pusu preste ei manile.“

¹⁾ Rituri mai insemnate suntu la apuseni: ritulu romanu, ambrosianu si mosarabicu (dela mistarabes) éra la resariteni: ritulu grecu, armenu, siracu si copticu. Conf. Fr. Eötvés General. rer. liturg. notiones Agri'a. 1800 p. 13. Conf. si Hergenröther op. c. P. I. par. II. §. 246—289.

²⁾ Concil. prov. I. T. I. C. I.

*) Vedi „Preotulu Romanu“ din anulu trecut.

³⁾ Fapt. Apost. II, v. 47.

In acésta dispusetiune apostolica e depusa bas'a institutiunii apostolice si divine a Diaconatului.

Cá o urmare a acestei dispusetiuni apostolice comprobate prin neintrerupt'a marturisire a intregii biserice pastrate in scrierile Sântiloru parinti, este: cá Diaconatul totu-de-a-una s'a numeratu si se numera intre ordurile mai inalte ale Hierarchiei eclesiastice.

Demonstrarea acestei teme nu taie in studiulu nostru, pentru ace'a neci vomu commorá la ace'a, — cí numai voimu a reflectá la prestanti'a si demnitatea ierarhica a Diaconului.

Façia de acést'a prestantia si demnitate éta cum se esprima S. Ignatiu: „E de lipsa cá si Diaconii cari suntu ministrii taineloru lui Christosu, intru tóte se fía tuturoru placuti.... Pentru-cá dènsii nu suntu ministrii mancariloru si ai beuturiloru, cí ai bisericeii lui Christosu.... fiesc-care dara se-i venereze pre acei'a cá pre trimisii lui Christosu,“ éra apoi mai adauge: „Ce suntu dara diaconii? decátu urmatorii lui Christosu servindu episcopului cá si Christosu, Tatalui, si colucrându cu dènsulu la actiunea curata si nemaculata (Eucharisti'a), precum s. Stefanu fericitului Jacobu; Timoteu si Linu lui Paulu; Analectu si Clementu lui Petru.“¹⁾

Éra constitutiunile apostolice coprindiéndu in un'a tóte marturisirile, ast'feliu urméza: „Acum in loculu lui Aronu ve este diaconulu, éra in loculu lui Moise Episcopulu. De óre-ce inse Moise din partea lui Domnedieu s'a numitu: Domnedieu (Esire VII. 1.) voi inca se considerati pre Episcopu cá pre unu Domnedieu, si pre diaconu cá si pre profetulu acelui'a. Càci precum Fiiulu fàra Tatalu nemica nu lucrédia, asia neci diaconulu fàra Episcopu; — si precum Fiiulu ascultatoriu este Tatalui, asia si fia-care diaconu Episcopului, si precumu Fiiulu e angerulu si profetulu Tatalui, asia si Diaconulu e angerulu si profetulu Episcopului²⁾ Institutiunea acést'a divina si prestanti'a ierarhica a diaconatului si mai lamuritu se va cunósce din insemnatatea deosebiteloru ceremonie sacre cu care se conferesce gradulu ierarhicu alu Diaconiei.

¹⁾ Epist. ad Trallianos n. 2.

²⁾ Const. Ap. L. II, cap. 26, 30. — Lib. II. cap. 44.

2. Asiediamântulu Chirotoniei Diaconului.

„Dupa-ce va dîce Archiereulu eschiamatiunea si se fîa indurarea marelui Domnedieu“ iesindu doi Diaconi din sântulu altariu iau pre celu ce va se se chirotonésca diaconu, care stà sub trepte in dreptulu usieloru imperatesci, si 'lu duc in sântulu altariu incungiurându sântulu prestolu de 3 ori si cîntându: „Sântîloru martiri, carii bine v'ati nevoitu“ s. c. l.

Deci mergundu la Archiereu 'lu binecuvênta de 3 ori pre capu si-i demânda cá se se descinga si se i-se iée stergariulu, apoi cel'a ce se chirotonesce, radiema fruntea s'a de sântulu prestolu (s. mésa a altariului) si ingenunchia cu genunchiulu dreptu, éra Archidiaconulu striga: „Se luàm a minte.“ Archiereulu tienêndu man'a pre capulu celui ce se chirotonesce dîce cu versu mare: „Darulu celu domnediescu, carele totu-de-a-una cele nepotentióse le tamadiesce, si cele lipsite le implinesce pre (cutarele) cucerniculu N. Subdiaconu 'lu pune Diaconu. Pentru ace'a se ne rogàm pentru dênsulu cá se vina preste dênsulu darulu Prea-sântului Spiritu.“

Si indata cei din altariu si cei de afora, dîcu de 3 ori: „Dómne indurate spre noi.“ Éra Archierelu 'lu binecuvênta pre capu de trei ori si Diaconulu dîce: „Domnului se ne rogamu.“ Archiereulu tiênendu mân'a pre capu se róga asia:

„Dómne Domnedieulu nostru, cel'a ce cu cea mai dinainte vederea t'a, lucrarea prea-sântului teu Spiritu preste cei alesi trameti, din poterea t'a cea neajunsa, cá se fîa servitori, si se servésca prea-curateloru misteria: insuti Domnitoriule, si pre acest'a, pre carele bine ai voitu cá dela mine se se redice in serviciulu diaconíei, intru tóta onórea 'lu pazesce, cá se aibe tain'a credintiei intru curata cunoscintia, si-i daruiesce lui darulu carele l'ai daruitu lui Stefanu antaiului teu martiru pre carele l'ai si chiamatu mai antaiu in lucrulu servírei t'ale, si-lu invrednicesce pre dênsulu cá dupa buna placerea t'a se servésca in trépt'a carea din bunetatea t'a i-s'a daruitu, pentru cá cari bine servescu, trépta buna 'si dobandescu, si-lu aréta pre servulu teu deseversitu. — Cà a t'a este imperatí'a si poterea si marirea s. c. l.“

Si dupa „Aminu,“ dîce Archidiaconulu aceste ale Diaconului, atâta câtu se audie numai Diaconii cari suntu de fačia cá se respunda:

„Cu pace Domnului se ne rogamu. —

Pentru pacea de susu s. c. l.

Pentru pacea a tóta lumea s. c. l.

Pentru Archiepiscopulu nostru (cutarele) sântírea, aperearea, petrecerea, pacea, sanetatea mântúirea lui si pentru lucrulu maniloru lui, Domnului se ne rogamu.

Pentru servulu lui Domnedieu (cutare) care se redica acum Diaconu si mântúirea lui, Domnului se ne rogàm.

Cá iubitoriulu de ómeni Domnedieulu nostru curata si nevinovata lui Diaconía se-i darúesca, Domnului se ne rogamu.

Pentru orasiulu acest'a s. c. l.

Pentru-cá se ne mantuimu s. c. l.

Apera, mantuiesce s. c. l.

Si dupa-ce s'a dísu acestea, Archiereulu tienêndu man'a pre capulu lui se róga asia:

„Domnedieule mântuitoriulu nostru, cel'a ce cu versulu teu celu nesticatosu legea servírei apostoliloru tei ai ronduitu, si pre Stefanu antaiulu martiru unulu cá acel'a l'ai aretatu, si mai in-ainte pre tene insuti servírei diaconíei plinitoriu te-ai predicatu, precum este scrisu in sânt'a t'a Evangelia, cel'a ce va vré intru voi se fía mai antaiu se fía vóue servu, Tu Domnitoriule alu tuturoru si pre servulu teu acest'a care l'ai invrednicitu cá se între in servitiulu Diaconíei umple-lu cu tóta credenti'a si iubirea si poterea si sântieni'a, cu venirea prea-sântului si de viétia facatoriului teu Spiritu, cà nu intru punerea maniloru mele, cí intru cercetarea indurariloru t'ale celoru avute darulu celoru ce suntu vrednici se da. Cá si acest'a findu instrainatu de totu pecatulu, in díu'a cea infricosiata a judecatei t'ale nevinovatu in-aintea t'a se stée si se iée plat'a cea adeverata a promisiunei t'ale. Cà Tu esti Domnedieulu nostru si Tíe marire inaltiamu Tatalui s. c. l.

Si dupa Aminu pune orariulu celui ce e chirotonitu pre umerulu stêngu dicându: „Axios“ (Domnu este). Si se cânta dupa datina de trei ori Axios dela cei ce suntu in altariu si de trei ori dela cântareti. — Apoi 'i dà lui Archiereulu sânt'a Ripida dicându asisderea „Axios.“ Si saruta pre elu toti Diaconii, éra elu luându ripid'a stà de o lature a sântului prestolu despre partea drépta si apera de-a-supr'a sânteloru. Si

altu Diaconu stà afora de altariu in loculu indatinatu si dîce:

„Pre toti sântii amintindu-i“ s. c. l.

In tîmpulu cuminecării celu chirotonitu mai antaniu decâtu altii se impartasiesce domnedieesciloru taine si dîce cele diaconesci la loculu lor, adeca: „Drepti primindu“ s. c. l. Si aceste se facu, cându se celebrédia liturgi'a deseversîtu. Éra fiindu-cà se face si la pre-sântîte, cuvine-se a scî cà dupa-ce s'au pusu in-ainte sântele pre sântulu prestolu, mai in-ainte de ce dîce Diaconulu: „Se plenumu rogatiunile Domnului“ s. c. l. se aduce cel'a ce va sè se chirotenésca, si se face rîndulu chirotoniei cum s'a dîsu.

3. Impartîrea pertractarei.

Dionisiu Areopagita tractandu despre actiunile sacre principale occurente la chirotonirea diaconiloru dîce: „Archiereiloru, pretiloru si diaconiloru cându se consacrédia aceste suntu comune: mergerea la altariulu celu domnediescu, ingenunchiarea, impunerea manei archieresci, imprimarea crucei, predicarea (numelui) si salutare finala.¹⁾

Amesuratu acestor'a, spre mai usióra lamurire a insemnatatei ceremonieloru sacre obveninte la asediamentulu chirotonirei Diaconului, vomu tractá in urmatoriulu modu:

- a) Despre ceremonie premergatórie actului sacramentalu,
- b) despre ins'asi actiunea sacramentală, si
- c) despre ceremoniele ce urmédia acelei actiuni sacramentale.

I.

Ceremonie premergatória.

4. Tempulu ordinarei Diaconului.

Din cele pâna aci pertractate scimu, cà Lectoratulu si Subdiaconatulu, se conferescu afora de tribunalulu celu sacru séu afora de altariu, si mai 'nainte de inceperea s. liturgie.

Nu e inse asia cu Diaconulu. — Deóre-ce trépt'a diaconiei se numera intre ordurile mai innalte cu chiamare de a fí ministrulu mai de aprópe alu celoru sante: ast'feliu

¹⁾ Communia quidem sunt pontificibus et sacerdotibus et ministris, cum consecrantur, accessus ad divinum altare, genuum flexio, pontificae manus impositio, crucis impressio, praedicatio, perficiens salutatio.“ De Eccl. Hier. c. V. Contempl. III. §. 1. pag. 313.

ace'a trépta se conferesce in tribunalulu celu santu si la més'a cea santa a altariului, unde se reinnoiesce sacrificiulu crucei, se implinesce sacrificiulu legei nóue. Nu numai, ci de dupa traditiunea apostolica (Fapt. Ap. 13) Diaconatul se conferesce numai cu ocasiunea celebrarei s liturgie, si inca in ace'a parte a acelei'a, cându sacrificiulu celu preasantu e dejá implinitu, cându sub speciele pânei si a vinului e de fația Christosu Ministrulu lunei, ¹⁾ cându e aprópe tempulu impartasírei cu cele sante, e aprópe momentulu unirei cu Christosu.

Aceste dóue impregiurari deosebite, si occurente in asiedimentulu facerei Diaconului, la prim'a vedere ne potu convinge despre superioritatea treptei diaconale, adeca despre ace'a, cà diaconulu e chiamatu spre impreuna-servíre la implinírea sacrificiului altariului, — si cà face parte din ministeriulu mysterialoru lui Isusu Christosu, intru câtu adeca de o parte este midilocitoriu intre preotu si poporu, éra de alta parte elu e indemnatoriulu poporului spre démna impartasíre cu trupulu si sangele lui Isusu Christosu.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

5. Presentarea eelui ce se ordinédia in Diaconu.

Dupa-cc Archiereulu a finitu cu eschiamatiunea „Si se fia indurarea marelui Domnedieu“ si scaunulu archierescu s'ar' fi asiediatu in s. altariu in façi'a mesei altariului cu spatele catra proscomedieriu séu spre média-nópte:

1) iesíndu doi diaconi din santulu altariu s. c. l.

Spre a insemná cà celu ce se ordinédia in Diaconu are se fia susceptu in gradulu celu sântu alu diaconiei si ast'feliu a-se face conmembrulu acelor'a, caror'a pâ'n' acum'a in ordulu deregatorie érá supusu, s. baserica a dispusu cá ducerea séu presentarea ordinandului se se implinésca prin diaconi.

Cum-cà in baseric'a antiqua inca érá in datina o atare presentare prin diaconi, — la numeru unu séu si mai multi, dintre care celu de antâiu se numiá Archidiaconu, se cunoște din marturisirea s. Jeronimu ²⁾ si a lui Innocentiu

¹⁾ Cfr. Bened. XIV. de Synodo dioec l. VIII. c. XI.

²⁾ Epist. 85 ad Evagrium (vedi mai josu).

III. carele dîce că acésta prezentare o impliniá „Celu de antâiu dintre diaconi carea asistédia Archiereului.¹⁾

Supracitatulu auctoru Schmitt inse descriendu ceremoniele chirotonirei in baseric'a russésca la pag. o. c. dîce, că prezentarea acést'a o facu nu Diaconii, ci Subdiaconii.

Desi acést'a s'ar' vedé a fire o abatere dela prescisele generale ale asiediametului Chirotonirei, — ori póte o gre-siéla vêrîta in scrierile acelui auctoru: totusi cugetandu la disciplin'a bisericeii antice, nu s'ar' poté dîce că o atare ronduéla si datina ar' fi fora basa, cu atâtu mai vêrtosu nu, deóre-ce totu acelu auctoru amintesce, că cei doi Subdiaconi 'lu presentédia, respective 'lu ducu pre celu ce se ordinédia numai pâna la usiele altariului, — de aci 'lu iau doi diaconi carii stáu in lontrulu altariului.

Alt'cum dupa-ce adi officiulu de Subdiconu nu se eserciódia asia separatu de celu diaconale, se vede a fi totu un'a ori se face ace'a prezentare de catra Subdiaconi séu de càtra diaconi.

Este inse adi o alta ceremonia neamentita in asiediametulu chirotonirei. Anume: Cei doi diaconi iesu avendu in mani unulu treichieriulu, altulu dichieriulu archierescu. Si dupace a esítu pre celu ce se ordinédia 'lu iau in midiloculu loru, — éra fia-care dintre acei diaconi pune man'a pre umerulu ordinandului care stá cu façi'a catra usiele imperatesci ale altariului. — Apoi unulu dintre diaconi eschiama: „Cu vrerea Tatalui, cu ajutoriulu Fiiului si cu puterea Spiritului santu innaltiase acestu onoratu ipodiaconu dela onorat'a ipodiaconia la onorat'a diaconia“ si ducându-lu catra usiele imperatesci eschiama totu acelu diaconu „demandati“ — la ce ordinandulu face o metania, — demandati, — aci alta metania, si in urma fiindu ajunsu la usi'a imperatésca, dîce „demanda parinte sante si-lu binecuventa pre dênsulu cu darulu teu celu santu“ candu apoi facîndu a 3-a metania intra cu elu in altariu.

Cum si de unde s'a luatu acésta ceremonia observata adi cu certitudine nu potu afirmá, — de nu voiu dîce că

---

¹⁾ „Prior diaconorum qui pontifici assistit“ (Cap. I. de scrut. in ordin. faciendo.)

ace'a in esentia e un'a si ace'a-si, ce se obsérva in baseric'a catolica apuséna: — ori e imitarea presentarei monachale séu acelei prescise la ordinarea Archiereului.

Fia inse ori si cum cu privire la introducerea acestei ceremonie, — acést'a are insemnătate convenienta actiunei sacre a chirotonirei, — încátu făcia de acésta ceremonia indatinata potemu dice, ce'a-ce a dîsu Nicephor Patriarchulu Constantinopolitanu despre ceremoniele diverse occurente la cultulu divinu că „consvetudinea statorcesce tóte, deórece si lucrulu e mai multu decátu cuventulu, apoi legea inca e numai o consvetudine scrisa si din contra. ¹⁾

Am dîsu, că insemnătatea acestei ceremonie a presentarei e accomodata actiunei sacre a chirotonirei, pentru-că: a) punerea manelor pre umerulu ordinandului, desémna persón'a ce se redica la frumseti'a treptei diaconale, — b) luminariale servescu spre symbolisarea credintiei despre sant'a Treime (treichieriulu) si rescumperarea prin Domnulu nostru Isusu Christosu că Domnedieu si omu, (dichieriulu) si prin acést'a óresi-cum-v'a se pune inaintea sufletului celui ce se ordinéda, că dênsulu nunumai că are se marturisésca ace'a credintia fundamentala, — ci in fapte se dovedésca vocatiunea s'a cea innalta că asia vediéndu-se acele fapte ale credintiei toti se prémarésca pre Tatalu celu cerscu, — c) Eschiamarea „Cu vrerea Tatalui s. c. l. previe predica, cumcă innaltiarea la gradulu Diaconiei este de a-se ascrie lucrarei celei nedespartîte a S. Treime, adeca Tatalui, carele „a dîsu si s'a facutu“ Fiiului „prin carele tóte s'au facutu“ — si Spiritului santu, „carele imparte darurile,“ — d) demandarile si metaniele suntu semnele umilintiei si ale ascultarei, care au se aduca in memori'a celui ce se ordinéda, că onórea ce-si câsciga prin susceperea Diaconiei este daru daruitu de catra Domnedieu, se cuvine dreptu ace'a cá cu umilintia se se plece voiei a-totu-poternice, si cu ace'a umilintia si iubire se esercedie officiulu sacru alu ministeriului.

(Va urmá.)

---

¹⁾ „Consvetudo enim est, quae omnia stabilit, cum et opus sermone firmitus est, quid enim lex est, nisi scripta consvetudo, et viceversa.“ Leo Allatius „de perpetua consensione utriusque Ecclesiae lib. III. c. XV. p. 1248.

Din istori'a despartîrei basericei orientale de cea apuséna.

(Urmare.)

Scaunulu constantinopolitanu l'a primitu in 27 Ianuariu 360 Eudoxiu din Arabissa in Armeni'a mica, care cá si Eusebiu din Nicomedi'a si-a schimbatu de dóue ori scaunulu episcopescu fiindu mai inainte episcopu in Germanici'a, dupa ace'a in Antiochi'a. De aici se vede, cá inca pre tempulu acest'a erá mai oftatu si mai insemnatu scaunulu episcopescu din resiedintia, decátu renumit'a baserica apostolica din Antiochi'a.

Arianii insi-si in tempulu acest'a eráu inpartîti in mai multe secte. Mai insemnate eráu trei: a Anomeiloru, cari sustieneáu cumcà Fíiulu nu e asemenea cu Tatalu (*ομοιον*) in fruntea acestor'a Aetiu, pre care l'au urmatu Eunomiu, Euzoiu etc., a Samarianiloru, cari sustieneáu cumcà Fíiulu intru tóte si in natura e asemenea cu Tatalu (*ὁμοιοουσιον*) nu e inse de o fíntia (consubstantialis). Intre acesti'a mai insemnati erá Basiliu din Ancyra, Georgiu din Laodicea si Eustathiu din Sebasta. A trei'a a Acacianiloru asia numita dela Acaciu episcopulu Cesariei din Palestina, cari afirmáu că Fíiulu e asemenea Tatalui (*ομοιον*) cum e asemenea icón'a prototipului.

Eudoxiu a fostu de partid'a Anomeiloru si a lucratu cá se aduca la putere partid'a s'a. Mai tardiú a condamnatu invetiaturile Anomeiloru. Prin acést'a s'a deschisu calea la scaunulu episcopescu din capitala. Inse densulu a remasu unu ipocritu fara de caracteru. In internulu seu a fostu adictu dogmeloru s'ale de mai inainte, inafara le-a condamnatu si negatu si la multe ocasiuní a pasítu éra pentru ele, cu tóte cá sciá cumcà imperatulu e contr'a loru. La ordinea dílei eráu in Constantinopolu: arbitriulu, intrig'a si violenti'a. Iritatiunea publica se aretá adeseori desí astutíei lui Eudoxiu si consociului seu Eunomiu episcopulu din Cyzicu a succesu de multe ori a-o domolí.

Nu multu dupa redicarea lui Eudoxiu a moritu Constantiu (3 Nov. 361), a cărui amestecu in afacerile basericesci a servitu de modelu pentru domnitorii ce au urmatu pre tronulu imperiului bizantinu care din dí in dí decadeá

mai tare. Constantiu cá si tatalu seu a primitu botezulu pre patulu mortii dela episcopulu arianu Euzoiu. Ast'feliu mori ultimulu ffiu alui Constantinu celu mare la cetatea din Armeni'a Mopsuerene in braçiele unui ereticu si lasá imperiulu unui apostatu.

Julianu Apostata in teneretie a traitu in tempulu unoru fortune intre cari n'a potutu se invetie a iubí crestinismulu. Elu a cunoscutu diversele certe ce eráu intre crestini, a cunoscutu ur'a nedumerita ce esistá intre diversele partide, nu inse principiile adeverate a crestinismului.

Acést'a in legatura cu studiile s'ale facute in scól'a filosofica neoplatonica l'au potutu aduce la ace'a convingere, cumcá statulu nu se póte redicá la ace'a putere, care a avutu-o cardu erá religiunea pagâna dominanta. Inca pre cale catra Constantinopolu, unde aveá se-si ocupe tronulu, s'a dechiaratu de pagânu. Venindu in resiedintia a lasatu se restauzeze templele si a sacrificatu in ele.

Inse in scurtu tempu s'a convinsu cumcá religiunea pagâna, asia dupa cum a fostu ea in anticitate, nu se mai póte introduce, de ace'a a voiitu se introduca o nóua ierarhia, o nóua disciplina morala si liturgie. Din acést'a causa a inceputu a se apropiá de crestini. Elu i-a invitatu se vína se dispute cu densulu. Dintre catolici n'a mersu nime, au mersu inse dintre Ariani. Ast'feliu sub domni'a lui a potutu lucrá Eudoxiu mai pre façia pentru partid'a s'a. Sub Julianu s'a re'torsu Athanasiu din exilu, inse dupa puçinu tempu éراسi a fostu exilatu. Totusiu densulu a remasu ascunsu in cetate, si fortun'a trecù curundu morindu Julianu in a doilea anu a gubernarei (363).

Urmatoriulu seu Jovianu a aflatu in Antiochi'a trei episcopi: unulu arianu, alu doilea semarianu, alu treilea catolicu. Nesciindu ce se faca a cerutu sfatulu lui Athanasiu care i-a trimisu simbolulu nicenu. Dupa ace'a l'a provocatu se vína insusi in Antiochi'a. Acusarile arianiloru redicate in contr'a lui Athanasiu le-a respinsu dechiarandu acelor'a cà uresce certele si iubesce pe cei ce traescu in pace. Eudoxiu veni in cërta chiar' cu capii arianiloru Aetiu si Eunuomiu, cari se plânsera preste retragerea si rezerv'a lui.

Lucrulu veni pâna la desbinare. Aetiu si Eunomiu redicara de episcopu in loculu lui Eudoxiu pre Pemeniu.

Pre la 364 mori Jovianu, imperiulu se impartî intre Valentinianu si Valente, care capetâ Orientulu. Eudoxiu l'a botezatu si l'a juratu cã va remané credintiosu invetiaturiloru lui Ariu. Sub densulu Eudoxiu a ajunsu la cea mai mare influintia. Catolicii au fostu persecutati. Athanasiu a fostu esilatu a cincî'a óra, 24 de preoti catolici cari au mersu dela Constantinopolu la Nicomedia se se plânga contr'a arianiloru a lasatu se-i arda si se-i innece. Cu tóte acestea s'au aflatu si aperatoru ai catolicismului cari s'au opusu. Ast'feliu provocându odinióra prefectulu Modestus pre unu anumitu Eulogiu se primésca arianismulu dupa ordinulu imperatului, acest'a respunsè prefectului: „Au primit'a imperatulu cu domnirea lumésca si preotî'a.“ Celu mai mare aperatoriu alu catolicismului si contrariu arianismului a fostu inse Vasiliu celu mare. Prefectulu Modestu imputându-i cã nu asculta de imperatulu si nu voiesce a introduce arianismulu dupa cum i-s'a ordinaru l'a intrebatu: „Pentru-ce tu singuru cutezi a te opune imperatului puternicu?“ Vasiliu l'a intrebatu ce va se dîca cu acést'a. Elu a respunsu: „Tu singuru nu voiesci a urmá religiunea imperatului precându toti cei-alalti au cedatu de multu.“ Vasiliu replicã: „Eu la nici unu casu nu me voiu inchiná unei fapturi fia chiar' si prefectulu insusi.“ Atunci prefectulu aprinsu de mânie intrebã: „Cum tu nu te temi de acést'a potere?“ Vasiliu respunsè: „Pentru-ce se me temu, ce mi se pôte întêmplã?“ „Un'a din cele multe ce-mi stáu la dispositiune,“ adausè prefectulu. „Si ce este ace'a? intrebã episcopulu. „Exilu, tortura, mórte,“ respunsè Modestu. La aceste observã episcopulu: „Amenintia cu altu ceva, petru-cã de tóte acestea nu me temu. De pierderea averei nu are a se teme acel'a, care nu are decãtu o parechia de vestminte si câtev'a càrti; exiliulu nu-lu cunoscú de óre-ce pre pamêntu sum unu peregrinu fãra patrie, tortura nu e aplecavera la unu corpu asia debilu, care va sustiêné numai prim'a lovitura, mórtea me unesce cu Domnedieu si-mi implinesce tóte dorintiele.“ „Asia de indrasnetiu cu mine, cu Modestu, inca n'a vorbitu nime“ dîse prefectulu. Vasiliu observã: „Póte nici n'ai

convenitu nici cându cu unu episcopu. Noi intru tóte suntemu blândi si umiliti nu numai fația de imperatulu, cí si fația de celu mai de josu. Cându e vorba inse de o cauza divina, atunci nu ne spaimênta nici spad'a, nici animalele selbatice, nici securea, tóte acestea ne suntu de desfatare. Acestea le referéza imperatului.“¹⁾

Persecutiunea s'a estinsu nu numai asupr'a catoliciloru, cí si asupr'a semiarianiloru, cari in anii din urma capetara curagiu, tiênura sínóde la Lampsacus, in care prelânga decisiunea cumcà Fiiulu dupa fiintia este asemenea Tatalui au depusu pre Eudoxiu. Inse acést'a a prevenitu deputatiunea trimisa de sinodu la curte si a mijlocitu de acestia au capetatu ordinu in Heraclea se remâna in comuniunea episcopului capitalei séu cu alte cuvinte se tiêna doctrinele ariane. Opunêndu-se dênsii au fostu alungati din scaunele loru. Cu tóte acestea partid'a semiariana s'a sustiênutu si mai departe.

Eudoxiu a moritu in 370, precându erá se ordinéze unu episcopu nou pentru Nice'a. De aici se vede cà episcopii din capitale, inca in cei de antai 40 de ani dela inaugurarea nóuei resiedintie sub domni'a ariana au inceputu a usurpá in diecesele vecine, precum au fostu necesitati a face si catolicii in lips'a loru. Turburarile au favoritu usurparea si acestea fapte vechi au facutu bunu serviciu ambitiunei mai târdie, care a sciutu valorá usulu introdusu arbitrariu.

Dupa mórtea lui Eudoxiu, catolicii au alesu de episcopu pre Evagriu, care a fostu ordinatu de episcopulu Antiochiei Eustatiu. Acest'a fiindu alungatu din scaunulu seu petreceá in ascunsu in Constantinopolu. Arianii partea cea mai mare au alesu la influinti'a lui Doroteiu din Heraclea pre Demophilu episcopulu din Berea. Erá se erumpa nóua lupta intre ambele partide, inse Valente lasá se scóta pre Evagriu si Eustatiu din Constantinopolu, éra pre partisani se-i torturéze.

Demophilu n'a avutu la imperatulu influinti'a predecesorului seu. Fația de catolici inse a fostu chiar' asia de crudu cá si acél'a. Elu a anatemisatu si pre capii partidei

---

¹⁾ Pichler l. c. si 56 si urm.

ennomiane. Têmpulu acest'a a fostu têtmpulu probei celei mai grele pentru catolicii orientali. Valente a persecutatu pre toti aceia, cari nu impartasiáu convingerile s'ale si in totu loculu domniá cea mai mare turburare. Betrânulu Athanasiu a moritu in 2 Maiu 373, capii catoliciloru Vasiliu, amicii sei si partisanii loru in continuu au fostu persecutati de ariani, precându judeii si pagânii cu puține esceptiuni traiáu linisciti in imperiulu orientalu. Starea basericei orientali o descrie S. Vasiliu in epistol'a s'a câtra occidentali asia: „Dogmele parintiloru se urgisescu, traditiunile apostolice nu se pretiuescu intru nemicu, — se impunu basericiloru si se aducu la predomnie inventiunile ómeniloru poftitori de innoiri. Ómenii nu suntu teologi, cí maestrii de cuvinte. Intieptiunea lumei are precumpenire, si glori'a crucei e cu totulu abandonata. Pastorii cei adevirati se alunga si in loculu loru se punu lupi, cari sfasia turm'a lui Christosu. Basericele suntu parasite de predicatori si pustêietatile suntu pline de cei ce se tênguescu. Betrânii jelescu cându asémena presentulu cu trecutulu si cu multu mai de plânsu e junimea, care nici nu scie ce i-s'a rapitu. Acést'a descriere e de ajunsu spre a mișcă la compatimire pre cei ce suntu crescuti in iubirea lui Domnedieu, inse asemenata cu adeveratatea deplina, remâne fórte tare indereptulu marimei si gravitatei fapteloru.“ — In alta epistola câtra occidentali dîce: „Ambitiunea celoru ce nu se temu de Domnedieu cuprinde demnitatîle basericesci si oficiulu episcopescu se face remuneratiune ateismului ast'feliu cà cu câtu blasfeméza cineva mai tare cu atât'a se inaltia mai iute la episcopia. Disciplin'a si demnitatea basericésca au disparutu. Lipsescu omenii, cari se pasca turm'a Domnului cu sciintia adevrata, de óre-ce ambitiosii, banii crutiati a seraciloru 'i intrebuintiéza pentru trebuintiele loru si pentru daruri banali. Observarea stricta a canóneloru e delaturata, esista deplina libertate de a pecatuí, pentru-cà cei ce au ajunsu prin ostenéla omenésca la superioritate basericésca resplatescu favorulu avutu chiar' prin acc'a cà concedu tóte pecatosîloru dupa pofta. Apus'a judecat'a drépta, fie-care âmbla dupa poftele animei s'ale. Reutatea e fâra margini, poporulu neindreptatu, superiorii gat'a la ori-ce cutezare si temeritate, pentru-cà cei ce

au ajunsu la domni'a spirituala prin ómeni suntu sclavii acelor'a, cari le-au facutu favoru. Cá o nóua arma la lupta imprumutata s'a escugetatu de càtra unii: aperarea ortodoxiei; si pe cându 'si ascundu ur'a proprie, d'ícu cá urescu pentru religione. Altii inse cari au a se teme pentru cele mai rusinóse crime at'ítia poporulu la c'érta alternativa, cá in suferinti'a comuna se-si acopere afacerile proprie. Pentru ace'a si lupt'a acést'a e neimpacavera, de óre-ce cei ce au facutu reu se temu de pacea generala, care póte se vedésca rusínea ascunsa. Acestea le batjocorescu cei necredintiosi, cei slabi in credintia se clatina, nestatornica se face credinti'a, si nesciinti'a se estinde preste suflete pentru-cá acei'a inscila cu aparinti'a adevेरului, cari in reutate falsifica invetiatur'a. Muta e limb'a celoru cu fric'a lui D.-dieu, inse tóta limb'a batjocoritóre are cursu liberu, cele s'ante suntu profanate, poporulu mai bunu fuge de baserici cá de nescari scóle a ateismului si in pustéietati 'si redica mânile càtra Domnulu cu suspinu si lacrimi. Barbati, muieri si prunci se róga sub ceriulu liberu, suferu cu rabdarea cea mai mare tóte greutatile si apesarile t'empului si ascépta ajutoriulu D. nului.

Ast'feliu descrie S. Vasiliu in totu adevेरulu trist'a stare a basericeii orientali. — Inse si arianismulu, cá ori ce lucru omenescu a inceputu a se plecá spre apunere. Ur'a in contr'a Gotíloru, cari inundáu imperiulu si eráu adicti invetiaturiloru lui Ariu veni si asupr'a arianiloru si cu caderea lui Valente cadiù si poterea loru.

Dupa mórtea lui Orientulu cadiù sub sceptrulu imperatului apusénu Gratianu, care a emisu unu decretu de tolerantia.¹⁾ Catolicii din capitala, cari fusesè imprasciati si f'ara capu au inceputu a respirá mai liberu si si-au indreptatu ochii asupr'a unui barbatu, care aperá cu resolutiune si potere credinti'a nicena si se vedeá celu mai aptu de a o aperá si intari si in midiloculu loru. Acel'a a fostu renumitulu Gregoriu Nazianzenulu, amiculu si soçíulu S. Vasiliu. Elu petreceá in singuratate adêncu intristatu pentru mórtea amicului seu Vasiliu, cându fù chiamatu se iáe toiagulu pastorirei (mai antáiu cá administratoru) pentru o

¹⁾ Hefele Concilien Geschichte t. II. p. 1.

turma tare greu cercetata (379). Intre cele mai grele impregiurări intră éra in viéti'a publica dela care se retrasesé mai in-ainte. Inse credinti'a despre sântieni'a causei l'a intaritu intru portarea sarcinei. Intr'o simpla sala de rogatiune, unde mai târdîu se redică renumit'a baserica a Anastasiei, tiênù Gregoriu vorbirile s'ale pline de spiritu, intre cari suntu cele mai insemnate vorbiri teologice. Talentulu oratoricu, darulu de a convinge, mari cerculu audîtoriloru. Elu luptă nu numai contr'a arianiloru, cí si in contr'a altoru secte eretice. Turm'a lui incepù a se redică moralmente, inse dénsulu avù de suferitu multe necasuri. Adese-ori — dupa marturisirea s'a propria — au venitu ploii de petrii asupr'a lui. Odata au intratu cetele inimiciloru chiar' in capela, care o profanarà si o decimarà. Elu insusi abia a scapatu cu fug'a si in urma pentru tumultu a fostu acusatù la judecata. Inse acést'a nu l'a inspaimentatu, esemplulu lui a avutu influintia buna asupr'a turmei s'ale.

Mai târdîu s'a redicatu unu inamicu periculosu asupr'a lui, ciniculu¹⁾ Maximu din Alexandria, care mai antâiu sub masc'a ortodoxiei i-a căscigatu increderea dupa ace'a a inceputu a agitá in contr'a lui si in urma s'a facutu chiar' episcopu a Constantinopolului. Acestu aventurieriu a fostu ajutatù de unu preotu bizantinu si probabilu si de Petru patriarchulu alexandrinu care se vede inse a fi fostu sedusu. Episcopii egipteni venira la Constantinopolu, cá se ordinezè pre Maximu, precându jaceá Gregoriu bolnavu. Poporulu catolicu inse i-a alungatu din baserica si ordinarea s'a efectuitu intr'o casa privata. Ciniculu cu ai sei s'a dusu

---

¹⁾ Cinicii eráu o secta filosofica, cari traiáu fôrte simplu, se imbracáu simplu. Tóte indigentiile omenesci le priviáu de lucruri firesci si de ace'a le impliniáu publice si le numiáu dupa numele celu adeveratu. Celu mai mare renume l'a avutu dintre ei Diogene din Sinope, care âmblá imbracatu intr'o manta rupta séu golu, locuiá intr'o bute, cá prin restringerea la cele neaperatu de lipsa se-si intarésca vîrtutea. Altu-cum altii diceáu despre elu: „cà prin gaurile mantalei primesce desiertatiunea.“ Elu a avutu unu urcioru de tiênutu apa de beutu. Dupa ce a vediutu pre unu pruncu bëndu apa din mâna, a spartu urciorulu. — Cinicii se numescu asia dela cuvëntulu grecescu *κινικοί* (cânescu), pentru-cà traiáu cá câinii, va se dica de totu simplu si reu.

in Tessalonic'a la imperatulu Teodosiu, care inse nu l'a primitu, dara afacerea acést'a a facutu rea impresiune in anim'a lui Gregoriu. Dênsulu erá decisu se abdîca de episcopie, inse iubirea poporului seu l'a necesitatu se promita, cum-câ va mai remané pre scaunulu episcopescu, pâna cându va decide unu sinodu de episcopi asupr'a lui.

(Va urmá.)

I. PREDICA PRE SS. PASCI.

„Pre Isusu nazarinénulu celu restig-nitu 'lu cautati: a iniatu.“

(Marcu 16. 6.)

O! ce bucuria, ce desfatare domnesce astadi in s. mama baserica! Tóte ni se infaçiosiéza in modu serbatorescu. Preotulu acumu nu e imbracatu in vestminte negre de jale, ci astadi stâ inaintea s. altariu ornatu cu vestmintele celea mai frumóse, celea mai pompóse. In strana nu se mai audu cantari de jale, ci versuri de bucuria.

Si óre pentru ce e acésta bucuria? pentru ce atât'a insufletîre? Pentru ace'a i. a. fiindu-câ astadi — Christosu a iniatu!

Asia este i. a. D. n. Isusu Christosu, pre care cu câte-v'a dîle mai inainte poporulu seu l'a restignitu pre cruce in midiloculu aloru doi talhari; acelu Christosu, pre care unu ostasiu l'a impunsu cu lancea in cósta; acelu Christosu, pre mormentulu carui'a s'a resturnatu o pétra mare, si pre care o-au sigilatu si pazîtu cu ostasi multi; — acestu Christosu dîcu, parasindu-si astadi mormentulu a iniatu intru mare.

Si óre pentru ce a iniatu D. n. Isusu Christosu? A iniatu inainte de tóte pentru ace'a cá inaltiandu-se la ceriuri se-si ocupe scaunulu marirei siedindu de-a drépt'a Tatalui. Dar' D. n. Isusu Christosu a iniatu nu numai pentru sine, ci si pentru noi. Pentrucâ densulu a venitu in lume cá prin suferintiele si mórtea s'a se rescumpere genulu omnescu si se-i recascige imperati'a cerésca pierduta prin pecatu. Dar' pentru cá si omulu inca se conlucre la opulu

rescumperarei, precum insusi a voitu, a adusu cu sine din ceriu evangeliulu, invetiandu lumea ce are se faca, cá se implenésca voi'a Tatalui celui cerescu si ast'feliu se se póta mantú. Acésta invetiatura cerésca e plina de adeveruri sublime, si cu tóte acestea fórte puçini o-ar' fí primitu si urmatu, decumv'a opulu rescumperarei D.lui n. Isusu Christosu, s'ar' fí terminatu prin mórtea s'a de pre lemnulu crucei. Lumea ar' fí consideratu pre D. n. Isusu Christosu, cá pre unu simplu omu, asupr'a carui'a lumea (mórtea) a triumfatu, ér' invetiaturile lui le-ar' fí datu uitarei; fiindu-cà ar' fí lip-situ autenticitatea cerésca, sigilulu divinitatii s'ale, pemnulu gloriei, invingerei asupr'a lunei, asupr'a mortiei si a stricatiunei. Tóte aceste inse le-a potutu dá evangeliului, invetiaturiloru Mantuitoriului nostru numai invierea s'a din morti; pentru ace'a díce si s. apostolu Paulu: „Déca Christosu n'a inviatu, atunci predicarea nóstra e in desiertu, desiérta e si credinti'a vóstra.“ (Ep. I. catra Corinteni 15. 14.) Asiadara potemu díce, cumcà, invetiatur'a D.-lui n. Isusu Christosu, prin invierea s'a din morti a invinsu lumea, a datu crucei lui Isusu ace'a putere farmecatória, cu care ea imbutulu toturor persecutiuniloru, a cáscigatu, subjugatu animele ómeniloru, încátu si astadi dupa trecerea atâtoru seculu inca domnesce asupr'a loru. Ér' pana cându ve voiu vorbí pre scurtu despre acestu obiectu, ve rogu de atentiune.

Lumea inainte de venirea D.-lui n. Isusu Christosu se aflá in unu stadiu fórte tristu. Popórale se inchináu idoliloru; adoráu una multíme de diei falsi; se inchináu la sóre, luna, stele, adoráu ómeni, animale si plante. Omulu, coron'a toturor fapturiloru se aruncá cu faci'a la pamentu inaintea unei statue mute, inaintea unui animalu uritu, ma ce e mai multu faci'a de acestea obiecte se portáu cu multa frica si onóre; le sacrificáu avere si sange; — ér' pre D.-dieulu celu adeveratu, carui'a singuru i-se cuvine tóta onórea si marirea, si care a creatu pre omu dupa tipulu si asemenarea s'a si i-a datu ratiune, precepere si spiritu nemoritoriu, — pre acestu singuru D.-dieu adeveratu nu-lu cunosceáu.

În această intunecime orbescău chiar' și poporale celea mai culte din această perioadă tristă, cumu au fostu Grecii și Romanii, a caror produse spirituale încă și astăzi după trecerea alor două mii de ani încă ne amplitu de admirare. Și cu toate acestea și popora de o cultură atât de superioară încă se închinău idolilor, chiar' că și poporele celea mai neculte; acestea încă aveău diferiți diei, pre cari fantasi'a lor productivă i presentă în nesce moduri foarte curioșe, ridicule chiar'; așa pre unulu 'lu representéza cu corno, pre alu doilea cu petișre de capra, pre alu treile orbu de unu ochiu și a. m. d. Dar' acestea popora atribuiău dieilor lor nu numai ast'feliu de scaderi corporali, ci chiar' și nescari însusiri spirituale morali-rele. — Asia despre unulu credeă că e hotiu, despre altulu că e adulteriu s. a.

Din acestea i. a. fiindu-că vedemu cum-că și dieii lor încă erău omeni plini de scaderi morale, potemu deduce în ce stare miserabilă a trebuitu se se afle poporale din acelea tēmpuri triste. Omulu dela natur'a s'a e debilu, nepotintiosu, și Asia pre lângă tota bunavointi'a în lupt'a s'a în contr'a reului adeseori ratacesce, desperéza, cade. Și de unde se-si ié acumu poteri noșe pentru a continuă lupt'a? Deunde se-si accepte ajutoriulu, care se-lu redice, se-i dé curagiu, pacientia, indemnă că se-si continue calea începută? Séu dora dela semenii sei? Acesti'a inse 'su chiar' Asia de debili că și dēnsulu. Asiadara spre acestu scopu aveă lipsa de-o fiintia mai sublîma, mai perfectă, la carea ne îndruméza însusi Mantuitoriulu nostru Isusu Christosu dîcîndu: „Fiti perfecti precumu și Tatalu vostru celu cerescu perfectu este.“ (Mateiu 5. 48.)

Poporale pagâne inse n'au potutu privi la o atare fiintia, — dieii lor erău că și dēnsii plini de patime, erori, scaderi. Se scie apoi cum-că cându conduce orbu pre orbu ambii cadu în grópa. Ast'feliu s'a intemplată și cu nefericitulu genu omenescu: dieii cei corupti nu poteău avé decâtu unu poporu coruptu. Nu e mirare asiadara, că pretotindenea în lume domniă o ast'feliu de intunecime morala-spirituala.

În acestea impregiurari triste apare de odată în Jude'a unu omu Domnediescu, adeca Isusu. Acest'a fora nici o

pregatire anterióra, pasiesce pre (bin'a) scen'a lunei acestei'a, cá invetiatoriulu omenimei. Si cu tóte acestea cuventele s'ale suntu asia de poternice si pline de atâ'ta intieptiune, încâtu lumea intréga se âmple de admiratiune; ma chiar' si inimicii lui de mórte inca suntu siliti a recunósce cum-câ: „nici odata omu inca n'a vorbitu, cá si omulu acest'a.“ (Joanu 7. 47.) A cutrieratu Jude'a intréga, pretotindenea vorbindu, predicandu-si invetiaturile s'ale si comunicandu-si mandatulu celu nou. Si care e acestu mandatu nou? — Iubire si ér' iubire; iubire façia de D.-diu, façia de amicii si inimicii nostri. Acestu mandatu forméza esenti'a invetiaturei s'ale.

Si precumu a invetiatu asia a si facutu. Séu ce alt'a a fostu viéti'a lui intréga, déca nu iubire? iubirea l'a adusu pre pamentu, iubire i-a fostu fiacare fapta. Morbosulu, déca nu afla nicairi ajutoriu, vine la dênsulu sí-'si recapeta sanetatea; seraculu si celu apesatu de sórte se róga de dênsulu, si câsciga mangaere, usiorare; celui nesciutoriu i dà lumina spirituala; peccatosului ce-si marturisesce peccatele s'ale i redà liniscea interna.

Dorere! cá ómenii asia repede uita binefacerile primite; binefacerea si cu recunosciati'a arare-ori se cunoscú. Acestu adevéru a trebuitu se-lu esperieze si D. n. Isusu Christosu. In locu de recunosciintia a primitu mórtea de pre lemnulu crucei. Domnulu n. Isusu Christosu a venitu pre pamentu cá se invetie si se rescumpere omenimea; a venitu cá cu lumin'a cea cerésca se imprascia intunereculu moralu-spiritualu alu omenimei: si acést'a pentru tóte acestea binefaceri i resplatesce cu torture, batjocure si cu restiguire. „Lumina a venitu in lume, dar' ómenii au mai iubitu intunereculu, decâtu lumin'a, fiindu-câ faptele lorú eráu rele.“ (Joanu 3. 19.)

Si omulu in orbirea lui spirituala, a crediutu cum-câ déca a potutu stinge lumin'a din internulu seu va poté stinge si lumin'a cea cerésca. A fostu de credintia cum-câ déca va ascunde in intunereculu mormentului acésta lumina cerésca, acolo se voru stinge pentru totu-de-a-un'a radiale pre cari spiritulu seu greu morbosu nu le poteá suferi.

S'a insielatu inse amaru! Nimiciti, stingeti déca poteti lumin'a sórelui! . . . Cârdu intr'o séra senina, sórele se

ascunde dupa munti, copilulu micu, nepreceptu si fara esperintia, ar' poté crede cum-cà lumin'a sórelui s'a dusu pentru totu-de-a-un'a dela noi. Si cu tóte acestea, dupa o nópte scurta, apare din nou in tóta splendórea s'a pre ceriu . . . Ast'feliu cugetáu si inimicii lui Isusu, crediéndu cà lumin'a invetiaturiloru Mantuitoriului nostru se va ascunde pentru totu de-a-un'a in negrulu morméntu. Dar' precumu apare sórele deminéti'a, ast'feliu a resaritu si D. n. Isusu Christosu din intunecimea mormentului; resare, invia, pentru-cá invetiatur'a s'a, prin lumin'a cea splendida a crucei s'ale se ámpla de lumina lumea intréga. . . .

„Eu am invinsu lumea!“ (Joanu 16. 33) dîse Isusu catra dicipulii sei. Acestu adevéru se publica in s. evangelia. „Tatalu mieu, prea-maresce pre fiulu teu!“ (Joanu 17. 1) dîse Isusu catra Tatalu seu rogându-se; si dupa invierea cea gloriósa s'a si impenitu, si acumu invetiatur'a cea despretiuita a D. n. Isusu Christosu celui restignitu pre lemnulu crucei, ace'a carea judeiloru li-se pareá smintéla (scandalu) pagâniloru nebungia, (dupa invierea din morti) in calea s'a victoriósa a incungiuratu pamentulu farmecandu, subjugându mintea, anim'a, spiritulu intieptiloru cá si a celoru neinvetiati, neintiepti, a avutiloru cá si a celoru miseri.

Invetiatululu ce erá mandru cu cunoscintiele s'ale, cu creatiunile spiritului seu, si care voiá se descopere tóte secretele lumei acesteia, si se lamurésca tóte, — acel'a dîcu acum plinu de umilintia si indrépta tóta preceperea asupr'a invetiaturei pline de misteria a Domnului n. Isusu Christosu. Eróulu, care pâna ací insetá dupa gloria si prada, si care pentru cea mai mica vatemare inca 'si tieneá de detorintia reshunarea, — acel'a acum suferé cu pacientia ori-ce vatemare, si se róga pentru inimicii sei, si dorinti'a lui cea mai mare este, cá se-si verse sângele seu pentru Magistrulu blandetiei. Imperatii romani, cari pâna ací eráu adorati de supusii loru, — acum primescu pre Isusu celu umilitu cá rege alu animei loru. Demanda cá se se sfarime basericile idoliiloru si pre ruinele acestor'a infígu semnulu invingerei, si déca pâna ací crucea erá batjocorita, acum 'si ornéza cu ea corónele loru. . . . Acésta cruce a saditu in atâtea animi nobile acea abnegatiune eroica, cá se traésca numai lui D.-dieu

si pentru de-aprópele lor, ce suferé. . . . Acésta cruce in-
spira si in betránulu incaruntítu o taria, curagiu, cá se con-
fronzeze tóte suferintiele si torturele mortii, — se-si sacri-
fice viéti'a si se-si verse sângele pentru D. n. Isusu Chris-
tosu, care inca a facutu tóte acestea pentru noi odinióra
pre muntele Golgot'a.

Ducându pre Isusu inaintea lui Pilatu si intrebatu fiindu
de acest'a déca: elu este regele Judeiloru? Isusu a respunsu:
„Tu díci cà eu sum rege.“ (Joanu 18. 37.) Dá Domnulu n.
Isusu Christosu este rege, numai cátu imperati'a lui nu
e ací pre pamentu, imperati'a lui e spirituala, morala. Si
precumu spiritulu e mai pre susu de tóta materi'a, de corpu,
chiar' asia si imperati'a D. n. Isusu Christosu e mai pre
susu, mai sublima decâtu tóte imperatiile lumesci. Se afla
ací pre pamentu ce e dreptu imperatii mari, estinse, dar' si
cea mai mare dintre acestea inca e fórte mica in raportu
cu imperati'a D. n. Isusu Christosu. Fiindu-cá si imperati'a
cea mai estinsa inca-si are marginele s'ale, ér' imperati'a
lui Isusu nu cunósce margini, véce cá si spiritulu strabate
preste muntii cei mai inalti, riurile celea mai late si
màrile celea mai adénci. Imperati'a dênsului cuprinde ome-
nimea intréga, tóta lumea, precumu a predísu si profetulu
Zacharia dicându: „Poterea lui tiene dela mare pâna la
mare si de la apele curgátorie pâna la marginea pamentului.
(Zach. 9. 10.)

Si cumu 'si guvernéza Isusu acésta imperatia nemargi-
nita? Cu forti'a dóra? O! nici de-cumu nu, pentru-cá de
si i s'au datu tóta poterea dela Tatalu in ceriu si pre pa-
mentu, cu tóte acestea domni'a lui nu cunósce tirani'a; de-
órece elu este regele iubirei si a pabei si asia semnele ca-
racteristice ale domniei s'ale inca trebuie se fia iubirea si
pacea. „Fiiloru — díce D. n. Isusu Christosu — iubiti-ve
unulu pre altulu. . . . din ace'a ve voru cunósce cà sunteti
discipulii miei, déca ve ve-ti iubi unulu pre altulu.“ (Joanu
31, 35.) Iubirea acést'a este toiagulu si coron'a domniei s'ale,
ér' crucea este semnulu pabei. Cu acestea dóue midilóce 'si
guvernéza imperiulu seu celu estinsu, cu acestea domnesce
preste inimile credintiosiloru sei cu o potere farmecatória,
nemarginita. . . .

In s. evangelia cetimu, că Isusu odinióra umblându pre tiermurea marei galicane a vediutu doi pescari, cari chiar' voiáu se-si arunce mregele loru in apa. . . . Isusu le-a dîsu loru „veniti dupa mine!“ si acestea cuvinte a-le Mantuitoriului au fostu de ajunsu si acesti'a numai decátu lasandu-si mrejele loru i-au urmatu lui. (Mateiu 4. 18, 20.) De atunci au trecutu aprópe dóue mîi de ani, — in acestu periodu lungu s'au formatu si au apusu mai multe imperatii, au esistatu mai multi imperati renumiti — cari suntu dati uitarei; s'au schimbatu mai multe natiuni, impreuna cu legile si moravurile loru; au esistatu mai multi filosofi renumiti cari au fundatu scóle, au adunatu in giurulu loru mai multi discipuli, ce eráu incantati de sciinti'a invetiatoriloru loru. Au trecutu ani si acesti'a au moritu, — au moritu si invetiaceii loru si cu ei a descinsu in mormentu si iubirea loru fačia de magistrii. . . . Ér' cuventulu, iubirea D. n. Isusu Christosu!? — In acést'a tîmpulu n'a potutu face nici o schimbare: cuventulu dînsului si astadi dupa trecerea a loru 19 secle e chiar' asia de farmecatoriu cá si atunci; iubirea lui si acumu arde cu ace'a caldura in anim'a credintiosiloru sei. cá si in acelea dfle fericite, cându a dîsu primiloru sei discipuli: Veniti dupa mine! . . .

Mantuitoriulu nostru Isusu Christosu si astadi dîce contra credintiosii sei: „Veniti dupa mine.“ Si milióne de individi i urméza cu anima curata, abdicîndu de bucuriele lumei, si pórta cu bucuria si placere crucea invetiatoriloru loru; asia incátu acum crucea, care odinióra erá semnulu batjocurei, astadi e glori'a, mangaarea, consolarea, speranti'a crestineloru incepîndu dela primirea s. botezu si intrarea in sinulu mamei baserici, pâna la asiediarea loru spre repausulu celu eternu in sinulu pamentului, acceptandu ací dîu'a invierei spre o viétia mai fericita.

S. mama baserica serbéza cu mare bucuria dîu'a invierei; si cu totu dreptulu: fiindu-că Mantuitoriulu n. Isusu Christosu prin invierea s'a cea gloriósa a depusu ace'a piétra unghiulara, pre carea se baséza baseric'a si credinti'a nóstra; prin invierea s'a a datu invetiaturei, crucei s'ale ace'a putere D.-dieésca, cu care a invinsu lumea, animéle ómeniloru. . .

Si cumu amu poté óre serbá in unu modu mai demnu acésta dî mare, decâtu proponendu-ne tare cum-cà de ací inainte si in anim'a nóstra inca vomu lasá cá se domnéscá singuru crucea D. n. Isusu Christosu. Si ce pretinde óre dela noi acésta cruce? Inainte de tóte cere: iubire, blandétia, abnegatiune; anima curata, moralitate; sinceritate in cuvintele si faptele nóstre; pacientia in suferintiele nóstre. Se ne examinamu asiadara in acésta dî santa animele nóstre, cá se vedemu cum-cà afla-se óre acolo acestea flori frumóse? si de cumv'a in loculu loru vomu aflá spinii: invidiei, urei, maniei, nedreptatei si necuratieniei, cari omóra spiritulu; o atunci se nu lasamu nefolosita acésta serbatória stralucita. Christosu a inviatu; si natur'a intréga invia din somnulu seu de iérna; o viétia nóua se ivesce pretotindenea. Prepeliti'a 'si parascesce cuibulu, se inaltia in susu catra ceriulu suridietoriu, cá acolo se cânte imnulu redesceptarei, renascerei.... Vermele ésa, si in forma de fluture se arunca prin aeru. . . . Asiadara se nu remanemu numai noi in momentulu intunecosu alu pecatului; se inviamu si noi in acésta dî santa din sicriulu celu tristu si parasindu pecatulu se ne inaltiamu si noi intr'o atmosfera mai curata si mai inalta, la ce ne indémna si s. Apostolu Paulu dîcîndu: „Déca ve-ti invia împreuna cu Christosu, cautati celea inalte, unde se afla Isusu, meditati asupr'a celoru ceresci, ér' nu asupr'a celoru pamentesci.“ (III Coloseni 1, 2.) Ast'feliu apoi vomu serbá cumu se cuvine marea dî a invierei, si ne vomu câscigá merite pentru cá odinióra se potemu invia si noi impreuna cu Isusu spre viéti'a si fericirea cea eterna. Aminu.

J. F. Negrutiu.

II. PREDICA PRE SS. PASCI. *)

Tu cine esti. Joanu 1. 19.

Iubitiloru! Farizeii credeáu cá numai ei suntu invetiati, numai ei potu esplicá s. scriptura, numai ei potu invetiá poporulu. De ace'a audiéndu, cá Joanu bot. invétia pre poporu in desiertu, tramitiéndu dintre ei vre-o câti-va

*) De proba din: Predice populari. Tom. III. de Gavrilu Popu proto-popu gr. cat. etc.

la elu, acei'a l'au intrebatu dîcîndu: Tu cine esti? cá si cum 'i ar' fi dîsu: Tu ce omu esti? De unde ai venitu? Cine ti-a datu potere se inveti pre poporu? séu dóra esti cutare profetu? séu esti Mesi'a? Spune-ne ce dîci despre tene insuti, cá se potemu spune celoru ce ne-au tramisu la tene.

Joanu cá unu iubitoriu de adeveru, carele nice odata nu s'a indoitu a grai alt'mentrea de-cátu cum sêntiá, precum trebue se faca totu omulu de omenia, le-a spusu dicîndu: Eu nu sum nice Elia, nice altu profetu, cu atát'a mai puçinu sum Mesi'a. Cum asiu poté fi eu Mesi'a, cându asia sum de puçinu façia cu elu, încátu nu sum demnu, se-i deslegu curelele incaltiaminteloru. Eu sum versulu celui ce striga in desiertu, si cá atare ace'a ve dîcu, ce v'a dîsu de multu profetulu Isai'a: Gatiti calile D.-lui, derepte faceti cararile lui, adeca faceti-ve prin întórcere adeverata demni spre primirea acelui-a, care este între voi, dar' pentru invertosiarea animei vóstre nu-lu primiti, si nu-lu cunósceti.

Éca asia a respunsu s. Joanu bot. celoru tramesi la dênsulu de cátra farizeii, încátu ei s'au departatu fora de a-i poté respunde cev'a.

Se vedemu acum ce potemu invetiá din cele audite pâna ací? Fiti cu luare a minte.

Precum a-ti audítu din s. evangelia venindu tramesii farizeiloru la Joanu bot. l'au intrebatu dîcîndu: Tu cine esti? Tocm'a asia amu poté si acumu intrebá pre multi iubitoru!: Tu cine esti? Dar' credu cá nu ne-ar' poté respunde asia câtu se fimu indestuliti cu respunsurile loru.

Tu cine esti? Eu din darulu lui D.-dieu sum crestinu ar' respunde multi la întrebarea nóstra, pentru-cá asia au invetiatu se respunda. Judeii cându odata i-a mustratu Isusu pentru inderetnic'á loru inca au respunsu: Noi suntemu fii lui Avramu. Dar' óre indestulitu-s'a Isusu cu respunsulu loru? Nu, ci le-a dîsu: De a-ti fi fii lui Avramu, a-ti face lucrurile lui, ér' acum me cautati pre mine omulu celu ce v'am graitu vóue adeverulu, care l'am audítu dela

D.-dieu. Acést'a Avramu nu a facutu-o. Voi dela tatalu diavolulu sunteti, sí poftele tatalui vostru voiti se le faceti.¹⁾

Asia amu poté respunde si noi in lumea de acum multoru crestini gr.-cat.: Déca sunteti crestini gr.-catolici, faceti faptele, cari trebuie se le faca crestinulu gr.-catolicu.

Câti nu suntu, cari se tienu, cà ei suntu crestini gr. catolci, dar' apoi a se spune de atari intre ómeni de alta lege si nationalitate li e rusine, desí Isusu Mântuitoriulu dîce: „Cel'a ce me va marturisi pre mine inaintea ómeniloru, pre acel'a 'lu voiu marturisi si eu inaintea tatalui meu, care este in ceriu,²⁾ si desí legea cea firésca indatoresce pre omu, cá convingerea s'a, si preste totu ce'a ce sêmtiesce din launtru se o spuna si in afara fora de frica si fora de rusine inaintea ori cui. Chiar' si in lucrurile cele lumesci unu omu, care nu spune ce sêmtiesce, cí alt'mentrea se aréta din afara decátu cum sêmtiesce din laintru, trece de omu fora de caracteru. Cu câtu e mai de despretiuitu acel'a, care in ce este mai scumpu si mai sântu animei s'ale, adeca in lucrurile credentiei s'ale, nun aréta pre afacia, cà ce sêmtiesce din launtru. Apoi D.-dieu are dreptu se poftésca dela noi, cá nu numai cu anem'a, cí si cu gur'a se-lu marturisirimu inaintea ori cui. „De vei crede intru anim'a t'a, si vei marturisi cu gur'a, dîce s. ap. Paulu te vei mântuí, cà cu anim'a se crede spre dreptate, ér' cu gur'a se marturisesce spre mântuire.“ Déca dara sunteti crestini gr. catolici toti cei ce ve rusinati a spune ce sunteti, faceti faptele, cari trebuie se le faca unu crestinu gr. cat., adeca nu ve rusinati a ve marturisi credenti'a nicairi, nu ve rusinati a marturisi si cu gur'a ce credeti cu anim'a, cà legea vóstra e legea, care a vestitu-o s. apost. Paulu stramosiloru vostri romani.

Câti nu suntu intre noi caror'a le place a se laudá, cà ei suntu crestini! O dar' ce folosu, cà numai cu numele suntu crestini, ér' cu viétia suntu pagâni fiendu ucidiatori, precurvari, instrainatori de lucrurile altui-a, pismatareti, clevetitori, mentiunosi, betivi. O voi cei ce duceti o ast-feliu de viétia, parasiti acést'a viétia, si ve imbracati in omu nou,

¹⁾ Joanu 8, 39. 40, 44. ²⁾ Mat. 10, 32.

cà numai celu ce duce viétia crestinésca nepetata, e crestinu bunu, cà precum dîce s. apost. Jacobu: „Ce folosu de va dîce cenev'a, cà are credintia, ér' fapte bune nu? Óre credinti'a mantui-lu-va pre elu? din fapte se inderépta omulu, ér' nu numai din credintia.¹⁾

Se întrebâmu liubitiloru si pre alti. Tu cene esti? Eu sum parinte, eu sum tata, eu sum mama, va dîce póte cenev'a. E bine iubite crestine! déca esti tata, séu mama, atunci implenesce-ti datorintielé de parinte. „Paritiloru! dîce s. apost. Paulu, cresceti-ve pruncii vostri intru invetiatur'a sí intru certarea D.-lui.“²⁾ adeca cresceti-i a fi ómeni cu fric'a lui D.-dieu, ómeni de omenia, iubitori de baseric'a s'a, de nationalitatea s'a, si de patri'a s'a. Numai asia veti poté dîce, cà sunteti parinti adevirati. Parinte e acel'a, dela care pruncii nu potu invetiá nice unu bine, cí numai rele; a fi beutoriu, instrainatoriu de averea altui'a, precurvariu, mentiunosu, clevetitoriu, pismataretiu si altele? Parinte e acel'a, care in locu de a câscigá prunciloru sei nutreméntulu celu de lipsa, si ce beata avere are, o bè in crisma ori o pune in càrti? Unii cá acesti'a nu-su demni se se numésca parinti, cí 'su mai rei decâtu animalele cele necuvéntatória, cari se scíu grigí de fetii loru.

Intrebându pre altii: Tu cene esti? póte voru dîce: Eu sum soçiu de casatoria. O iubite crestine! déca esti soçiu de casatoria, implenesce-ti detorintiele de sociu de casatoria. „Barbati! liubiti-ve muierile vóstre, sí nu ve amariti asupr'a loru.“³⁾ „Muieri! plecati-ve barbatiloru vostri precum se cuvine in Domnulu“ dîce s. apost. Paulu.⁴⁾ O dar' câti nu suntu intre socii de casatoria, cari nu se iubescu unii pre altii, cu tóte cà in s. cununía au promisú in cunoscentia unulu altui'a iubíre pâna la mórte, ce se simbolizéza prin anelulu, care 'lu schimba la cununía, cà precum acel'a e fora de capetu: asia are se fía si iubírea si credenti'a imprumutata a celoru casatoriti fora de capetu pâna la mórte. Câti nu suntu intre celi casatoriti, cari nu se ajuta unulu pre altulu in necasu, cí déca unulu ajunge la cev'a reu, celu-alaltu 'si parascesce soçiuulu, desí suntu

---

1) 2, 14, 24. 2) Ef. 6, 4. 3) Col. 3, 19. 4) Ibid. v. 18.

datori a fí la olalta si in bine si in reu pâna la mórte, ce'a ce se simboliséza prin petéu'a, care li se pune pre braçia, cându se cununa, cà-ci ace'a aréta, cà legatur'a casatoriei trebue se fía necurmata. Câti nu suntu intre cei casatoriti, cari nu rabda unulu altui'a, nu suntu indelungu rabdatori unulu càtra altulu, ci 'su totu in cërta neincetatu, prin ce 'si amarescu dîlele unulu altui'a, si casatori'a loru devine iaðu pre pamêntu nu fericire, de-sî ar' trebúi se fía indelungu rabdatori unulu càtra altulu, sí se suferè debilitatîle unulu altui'a, ce aréta si cununele, cari li-se punu pre capete, cà precum acele suntu din deosebite flori adunate intrun'a: asia si deoseditele patime ale celoru ce se casatorescu au se se unésca intr'una intielegere si armonía casatoriale.

Altii ér' intrebati fiendu: Tu cine esti? póte voru respunde: Ea sum pruncu. Déca esti pruncu, 'ti sfatuescu iubite crestine! se-ti implenesci datorintiele de pruncu. „Fii, dîce s. apost. Paulu, ascultati pre parintii vostri in tóte, cà acést'a place lui D.-dieu.“¹⁾ O dar' câti nu suntu iubitîloru! intre prunci, cari nu asculta de parinti, cari ingiura pre parinti, cari 'si batu parintii, prin ce 'i supera, si le scurta viéti'a. Câti nu suntu intre prunci, cari se rusînéza de parinti, cari la betrauetie nu grigiescu pre parinti, nu le suferè debilitatiele. Câti nu suntu, cari nu dáu parintiloru onórea cuvenita, de-sî preceptulu alu 4-le indetoresce pre prunci la tóte aceste façia cu parintii, promitiendu-le bene-cuvêntarea lui D.-dieu, déca le voru face aceste parintiloru, si viéti'a indelungata. O unii prunci cá acesti'a, cari ast'felu se pórtá façia cu parintii, nu suntu demni se se numésca fii façia cu parintii loru.

Éca asia amu mai poté intrebá pre toti in viéti'a: Tu cine esti? si toturoru le-am poté respunde: Implinesce-ti datori'a, care o ai, alt-mentrea nu esti ce'a ce te numseci.

Se vedemu acum iubitiloru, ce e caus'a de multi din noi nu suntu ce'a ce dîcu cà suntu cu numele? Eu iubitiloru! caus'a la acést'a o afflu in ace'a, cà multi nu tiênu de pecatu, ce'a ce e pecatu, séu tiênu de pecatu mai

¹⁾ Col. 3, 20.

micu ce'a ce e pecatu mare, seau tiênu a fî vêtute, ce'a ce nu e vêtute, cí tocm'a pecatu.

Suntu cari prin ace'a se facu de nu suntu ce'a ce se numescu cà suntu, cà nu tiênu de pecatu ce'a ce e pecatu. Fia-care crestinu trebuie se scie, cà pecatulu e calcarea legei facuta cu voi'a. Totu celu ce nu face dara ce'a ce demânda D.-diu face pecatu. Pecatuesce dara celu ce nu onoréza pre tatalu seu si pre mam'a s'a, cà legea lui Domnediu demânda se onorezi pre tatalu teu si pre mam'a t'a. Totu celu ce face ce'a ce legea lui D.-diu opresce, pecatuesce. Pecatuesce de esemplu celu ce fura, pentru-cà legea lui D.-diu spune limpede: Se nu furi.

Multi sciu, cà calcarea legei lui D.-diu e pecatu, dar' cându calca legea lui D.-diu totusi tiênu, cà fapt'a loru nu e pecatu. Ori care pruncu cu mintea sanetósa scie, cà elu e datoriu se onoreze pre tatalu seu sí pre mam'a sa. Pre altii 'i judeca, déca nu 'si onoréza parintii, dar' elu totusiu nu 'si onoréza parintii, si déca 'i arunca ceneva, elu se mântuesce cu ace'a, cà parintii lui nu-su cá alti parinti, cu tóte cà legea lui D.-diu nu face osebire intre parinti si parinti. Fia-care omu cu mintea sanetósa scie, cà a furá e pecatu. Totusiu câtii furi suntu, si déca vre unui-a i-se arunca, cà fura au nu se mântuesce cu ace'a, cà nu dela casa, cí dela câmpu a furatu, seau cà a furatu pentru-cà a fostu lipsitu, ori cà nu a facutu asia mare dauna, si cà a mai remasu si acolo, cu tóte cà iubite crestine legea lui D.-diu preste totu opresce a furá.

Altii ér' tiênu de pecatu micu ce'a ce e pecatu mare. Nu dícu eu iubite crestine! si nice s. baserica nu invetia ace'a, cum-cà tóte pecatele suntu intr'una forma de mari. Sciu, cà este pecatu de mórte, care e calcarea legei lui D.-diu in lucru mare, si sciu, cà este pecatu lesne iertatoriu, care e calcarea legei lui D.-diu in lucru micu. Cu tóte aceste iubite crestine! nu trebuie cá tu se faci osebirea pre pecatulu de mórte si intre celu lesne iertatoriu, si osebíst'a osebire se-ti indrepti viéti'a, pentru-cà mediuin'a care desparte pecatulu celu de mórte de celu lesne iertatoriu si maic'a baserica a statoritu-o, nu medulariale singuratece ale basericei, cà spre ace'a, cá ceneva se védia mediuin'a,

care desparte pecatulu celu de mórte de celu lesne iertatoriu se poftesce sufletu curatu vediutoriu si anima scutita de iubirea de sine, si cine se póte increde in sine cá vede curatu intru unu lucru asia delicatu? Cine póte fi incredintiatu, cá cându elu cutare pecatu 'lu tiéne de mai micu decâtu cum este, óre dupa judecat'a basericei luera óne din iubirea de sene? Au nu vedemu cá ómenii de comunu 'si tiénu peccatele de mai mici decâtu cum suntu. Scimu iubitoru! cá in alu 10-le preceptu se díce se nu poftesci muierea deaprópelui teu. Totu acést'a o invétia si Isusu, si totusiu câtu din moritori o tiénu acést'a pecatu de mórte? Cátu suntu, cari calca preceptulu alu 6-le nu numai cu cuvântulu sí cu pof't'a, cí sí cu fapt'a, sí acést'a fapta o tiénu numai de pecatu lesne iertatoriu?

Altii ér' pentru ace'a nu suntu intr'adeveru ce'a ce se dícu a fi, pentru-cá tiénu a fi vértute ce'a ce nu e vértute, cí tocm'a pecatu. Cati nu suntu, cari credu, cá ei potu iubi pre D.-dieu si fara de a iubi pre de-aprópele loru! si pre cându de un'a parte se aréta a fi cu fric'a lui D.-dieu, de alta parte urescu pre de-aprópele loru, tienu mania pre elu, sí-i vréu daun'a, cu tóte cá iubirea lui D.-dieu ambla impreuna cu iubirea de-aprópelui, asia cátu cine nu iubesce pre de-aprópele seu nu iubesce nice pre D.-dieu, de ace'a díce si s. evang. Joanu, ¹⁾ cá celu ce nu iubesce pre deaprópele seu pre care 'lu vede, nu póte iubi pre D.-dieu pre care nu-lu vede. Cátu nu suntu, cari scumpi fiendu nu se tienu a fi intinati cu pecatulu scumpetei, ci dícu, cá ei suntu numai crutiatori, si apoi de sub detorinti'a benefacerei si a darnicie'i se subtragu cu ace'a, cá dícu, cá averea nu o voru duce cu sene in mormentu si voru face bine cu seracii dupa mórte. Cátu nu se amagescu cu ace'a, cá tienu, cá ei facu fapta buna, cá ei mergu la baserica, si sub s. liturgia petrecu têmpulu acolo, dar' de rogatu nice in minte nu le ambla se se róge lui D.-dieu, ochii nu sí-i indrépta spre altariu, ci spre altu cev'a.

Éca iubitoru! ati vediutu si causele pentru cari multi nu suntu intru adeveru ce'a ce se dícu a fi cu numele.

¹⁾ I. 4. 20.

Din cele dîse pîna acî ce urméza iubitoru? Ace'a, cî e bine si folositoriu a ne pune mai adeseori întrebarea: Tu cine esti? cî acést'a întrebare descépta in noi cugetulu, cî trebuie se implenimu acele datorintie, cari suntu împreunate cu starea in care suntemu.

Dar' cî se ne potemu intr'adeveru implení datorintiele, si asia se potemu fi intr'adeveru ce'a ce ne dîcemu a fi, se nu ne amagimu a nu tiené de pecatu ce'a ce e pecatu. Se nu voşimu noi a decide ce e pecatu si ce nu? pentru-cî legile, dupa cari se judeca faptele nóstre D.-dieu le-a pusu. Cel'a ce calca legea pusa de D.-dieu pecatuesce. Cî se nu te amagesci iubite crestine! cêrca ce demanda ori ce opresce mandatulu lui D.-dieu, si apoi vedi, cî implenitu-ai ce demanda ori ai lucratu in contra! De ai lucratu in contra ai pecatuitu, cî se ne cugeti, cî cinev'a are privilegiu de a face in contr'a voiei lui D.-dieu.

Se nu ne amagimu nice cu ace'a se tienemu de pecatu micu ce'a ce e pecatu mare. Se cugetâmu la ace'a, cî si celu mai micu pecatu debilitéza in noi iubirea lui Domnedieu, si ne lipsesce de multe daruri si merite, pentru cî si ele suntu vatemarea lui D.-dieu. Apoi e sciutu ace'a, cî pecatele cele mici ne ducu la pecate mari, si se pedepsescu si ele atîtu in viétia acést'a cîtu si in ce'a alalta. De ace'a e mai bine se facemu cá s. Paul'a un'a dintre romanele cele mai de frunte, care precumu a lasatu scrisu despre ea s. Jeronimu, si celu mai micu pecatu l'a plînsu cu amar.

Se nu tienemu de vêrtute ce'a ce nu e vêrtute ba din contra tocma pecatu. Cî in aceste se nu gresîmu, se rogâmu pre a totu potentele D.-dieu se ne dé darulu seu dîcîndu: Dómne! dà-ne darulu teu, se ne lumineze mintea, se potemu vedé curatu încîtu se unescu faptele nóstre cu legea t'a cea santa, si de vomu aflá cî nu se unescu, ajuta-ne cá asia se vietuimu, precumu poftesce legea t'a, cá punendu-ne întrebarea: Tu cine esti? se potemu dîce cu anima liniscita, cum-cî suntemu intr'adeveru ace'a ce ne dîcemu a fi, adeca cî ne implenimu datorintiele cari le avemu împreunate cu statulu, in care ne-a asediatu D.-dieu in acésta viétia. Aminu.

Consideratiuni asupra predicamentului besericescu.

(Urmare.)

„Luxulu, carele este numai unu obicei reu séu unu capriçiu la clasele avute, devine de multe ori viçiu la clasele de josu: patimele si pofteloru suntu mai vîi si mai ardietóre. Ce'a ce este o derapanare a averei pentru unii devine cauza de prevaricatiuni si prãdatiuni pentru cei'alalti. Luxulu toaleteloru, echipageloru si mobileloru devine de multe ori caus'a de desonóre a familiei.“¹⁾

Déca privimu la portulu poporului nostru, mai alesu la celu de prin comunele mai aprópe de orasie, vedemu, cá portulu stramosiescu atátu celu barbatescu, câtu si celu femeiescu, e in mare parte delaturatu si inlocuitu prin unu portu nou: pèlarii de fabrica, in locu de cuşme; testemele, sialutiuri, tulpane fabricate si cumperate cu bani grei, in locu de vechile scergare făcute in casa; mintenasie, catia-veici, genunchiere, fuste de stofe cumperate, in locu de cojóc, sumane si catrintie; schimburi séu cămesi de bumbacu cumperatu séu de Americ'a, in locu de cămesi făcute din cânepa si ínu; in fine botine de vacsu in frumsetiate cu bumbi si piele de lacu (in Mitoculu-Dragomirnei si cu potcove lucitóre de arama), in locu de bunele, trainicele si priitórele opinci si cisme vechi. Starea acést'a de lucruri e rea din tóte punctele de privire. Ea este rea, de óre-ce impune sarcin'a unoru trebuintie de prisosu in daun'a averei; ea este rea, de óre-ce detrage puterile dela unele ramuri vechi de munca; dara este de totu rea, de óre-ce nimicesce meseriile vechi domestice, de cari poporul nostru s'a tiènutu lipca in trecutu, cu cari si-a indestulatu trebuintiele s'ale casnice in privinti'a portului, ba produceá cu ele si obiecte de comerciu.

Se intielege, cá suntu inca alte multe rele, cari impedeca mântuirea tēmpurala si vecīnica a poporului nostru, dar' acelea fiindu mai multe de natura locala, urmédia cá este detori'a fia-cărui pastoriu sufietescu se le urmarésca si se le stirpésca in modurile, ce li se voru paré mai eficace. Noi inse, fiindu prea convinsi, cá relele generale schi-

¹⁾ Convorbiri economice op. cit. pag. 189.

tiate mai susu suntu stâncele cele mai periculóse, de cari se lovesce nai'a mântuirii bucovineniloru, ne vomu încercá intru cele urmátorie se aretâmu, cum ar' trebui se mânuiesca cuvântatorii nostri bes. vísl'a cuvântului vietiei, cá stâncele se fia delaturate si nai'a se ajunga la limanulu doritu.

Vediându din cele premerse, cà cestiunea culturala-intelectuala si materiala-economica — a ajunsu a fi pentru poporulu nostru o conditiune sine qua non pentru ajungerea „scopurilor nóstre besericesci — a celoru mai sublime si sêngure corespundietóre ideiei, ce dupa invetiatur'a sacra ni facemu despre adeverat'a destinatiune a omului“¹⁾ urmédia cà tuturoru pastoriloru suflet. bucovineni cá cuvântatori bes. li se impune marea detoria de a luptá cu arm'a cuvântului domnediescu din tóte poterile pentru respândirea culturei in poporu si pentru aretarea cáiloru, pre cari poporulu se póta ajunge la o economia intielépta a averii s'ale imbraçisiându câtu se póte de multe ramuri de munca. BCU Cluj / Central University Library Cluj

Relativu la cultura intelectuala, se sè indemne poporulu cu tóta staruinti'a se-si tramita copii la scóla. Lui se i se faca vederatu cà fàra a-si luminá mintea, omulu nu póte fi omu deplinu, elu nu vietuesce cu adeveratu ci numai vegetédia, elu nu-si póte impliní detori'a chiamárii sale nici pentru viéti'a acést'a nici pentru cea viitóre. Si pentru cà predicamentulu adeveratu cere cá tóte cuvintele rostite de pre amvonu se fia in acordu cu faptele cuvântatoriloru, apoi se vede cà totu detori'a religiósamoralá a loru este, de a luptá pentru progresulu poporului in cultura si cu fapt'a. Lupt'a cu fapt'a e pretinsa in tóte impregiurarile. Asiá — spre esemplu, cându cuvântatoriulu besericescu e si presidele consiliului scolariu alu comunei s'ale, atunci elu are se arete poporului in amenuntu si la intielesu pretensiunile legiloru scolare, precumu si urmàrile la casu de neimplinirea loru; are se privegheze scól'a si cursulu invetiamentului asiá, cá intru tóte legile scolare se fia bine obser-

---

1) O vóce seriósá in ór'a suprema de unu archipresbiteru, pag. 8, Budapest'a 1878.

vate si implinite, mai alesu inse are se descepte in poporu tragerea de anima pentru invetiatura, inlesnindu copiiloru sermani cercetarea scólei prin tóte chipurile.

Avéndu cultur'a mintii numai atunci valórea adevérata, cându e strabatuta de cultur'a animei si inchiegata cu acést'a, urmédia cà este un'a din detoriile cele mai sante ale cuvântatoriloru nostri besericesci de a impartasi copiiloru in scóla câtu de adese invetiaturile catechetice, precum si tineretului in beserica in tóte dominecele si serbatorile, intemeiându ast'feliu luminarea mintiei pre unic'a basa neclatita a religiositáti si moralitáti si preparându animele june pentru cuvântările amvonului.

In privint'a culturai poporului, cuvântatorii nostri besericesci ar' face si mai multu, déca aru imprumutá celoru sciutori de carte càrti si scripte folosítóre din bibliotecele loru proprii, si i-aru indemná se tiéna scrieri menite anume pentru desceptarea loru, dupa cum suntu spre esemplu „Steluti'a“ séu „Biblioteca saténului romanu“ din Gherl'a.

Pentru inlesnirea midilóceloruu materiale la copii sermani si deci pentru incuragiarea loru la invetiatura, pastorii nostri sufletesci ar' poté se infintiedie si societáti prin comunele loru, precum suntu societátile din Volovetiu, Rosi'a si Boianu.

In sfêrsítu cine póte scí la câte idei bune amu poté ajunge unulu séu altulu, meditându si studiându neincetatu marea cestiune a culturai poporului nostru? Sciutu inse este, cà trebue se avemu cu totii voia tare si anima fierbinte pentru dèns'a, déca voímu se nu tréca si ór'a a un'a-spre-diece.

(Va urmá.)

C. Morariu.

UR'A SI IMPACAREA.

Dóue case dela tiéra se afláu un'a in faci'a altei'a Un'a erá a ferariului Iacov Delvegín si alt'a a zidariului Ghilom Canivet. A acestui'a erá ticalósa, a celui-alaltu vesela suridietóre — Canivet si Delvegín aveáu fia-care câte trei copii. De-si cele dóue familie traisera in acel'asiu coltiu, ura ne mai pomenita le despartíra un'a de alt'a, sapându intre ele o prapastie.

Acést'a se trageá fórté de multu. Talalu lui Canivet perduse unu procesu din caus'a depunerei cá martoruu a tatalui lui Delvegín. De aci o mânia adénca intre dènsii.

Ei steteau la cafenea ore intregi la ace'asi masa, fara se-si dca unu singuru cuvntu. Cndu se facea cate unu jocu, caut, ca cei doi vrasmasi se nu fia in ace'asi partida; si-'si lucrau campulu alaturea unulu cu altulu, muscandu-si buzele si privindu-se cu vrasmasia. Intr'un'a din zile Delveg in se lovise din nebagare de sema de Canivet. Acest'a se arunca asupra-i si voia se-lu stringa de gatu, si ar' fi facutu-o acest'a deca n'ar' fi saritu altii, ca se-i despartia.

Trebue se cunoscemu pre omenii dela tiara, pentru ca se ne potemu da sema de ur'a si de vrasmasiile loru. La orasiu doi vrasmasi nu se intelnescu adesea cu lunile, si acest'a face ca ei se-si mai potolésca inversiunarea.

La tiara ei vinu fora vo'a loru in atingere la carciuma, la baserica, la fontana si in cele din urma pretutindeni. Mani'a loru cresce ast-feliu din ce in ce mai multu. Planuri rele se urzescu in creii loru si cate-odata isbucnescu acele resbunari de multu clocite, a caroru reutate pune pre toti in uimire.

Tocmai acest'a era inemplarea familiiloru, de cari vorbimu. Ele 'si lasara ca o comora moscenirea inversiunarii parintiloru loru. A incerca o impacare li-se parea ca o batae de jocu adusa pomenirei parintiloru loru. Reintorcundu-se ser'a acasa dela munc'a campului, Canivet nice nu se gandea macaru se se uite la Delveg in, care batea ferulu cu ciocanulu, ci 'si intorcea capulu cu disgustu, decandu cu cert'a loru din urma nice nu voia se se mai vedea. Copii loru erau opriti de a se mai joca impreuna sub pedepsa de a fi batuti. Nimicu nu era mai tristu decatu de a vedé pre nisce copilasi impartasindu ur'a parintiloru loru . . Chiar' si cei doi cani Turcu si Milordu atatu de buni pretini aldata pareau acum ca suntu semtitori la cert'a stapaniloru loru, caci candu se vedeau incepeau se se haraie si se-si arete coltii.

Numai soçi'a lui Delveg in scapase de acest'a molima. Ea era o femeia procopsita, cu o pricepere via, delaturandu dela sine ori-ce banueli rele suferia forte multu de acest'a stare precatu de trista pre atatu de ciudata, stare care ar' fi voitu din tota anim'a se inceteze.

Din nenorocire soçiulu ei, care era unu omu forte marginitu, dar' bunu de fire, se temeá, ca bunetatea s'a se nu fia privita ca o slabitiune.

Din parte-le, Canivet si cu soçi'a lui, din pricin'a seraciei se aflau in cea mai mare sfiela. Acest'a lunga vrasmasia incepea se le stee pre anima, dar' celu mai micu pasiu pre langa vecinii loru mai avuti decatu densii ar' fi potutu se fia talmacitu intr'unu modu nepriintiosu. Ast-feliu cele doue familii urmau inainte in neintielegerile si certele loru, de tema ca ce are se se dica, deca ele s'ar' impacá.

Intr'un'a din seri, pre la órele dóue din nópte famili'a Delvegin, fù desceptata de nisce típete sfasietóre . . . Tatalu alérgea la feréstra.

Ah! éca arde cas'a lui Canivet!

Apoi incepù se se plimbe prin odae, cupriusu de cele mai mari chinuri. Soçi'a lui 'lu priviá in tacere . . .

Si de odata cu glasu schimbatu:

Me ducu se vedu, ce este, díse elu . . . ar' fi o crima, cá se-i lasamu se péra ast'feliu . . . In urma vomu vedé . . . acésta nu ne indetoreza la nimicu.

Soçi'a lui scóse unu strigatu de bucuria.

Du-te dragulu meu, te recunoscú cá esci tu . . . Cum díci ar' fi o crima, cá se parasimu pre vecinii nostri . . .

Delvegin esí repede din casa . . . Foculu cutropisè jume-tate din locuinti'a familiei Canivet, alu carei acoperisiu erá in flacari luminându cu o lumina inspaimântatória impregiurimea in intunereculu noptii . . . Din fericire famili'a lui Canivet scapase cu viéti'a. Copíii plângeáu in giurulu mamei loru. Canivet cu ochii plini pe lacrimi priviá cum i-se duce tóta averea s'a.

„Canivet vréi se víi la mine?“ 'lu întrebà Delvegin cu o vóce fórte mişcata.

Nenorocitul 'si întórse capulu si priví cu uimire . . . Delvegin 'i intinse braçiele . . . Cei doi ómeni suspinându 'si detera o strîngere de mâna fratiésca.

„Aide“ díse Delvegin, dupa-ce trecura cele dintâiu minute de mişcare „acum nu mai este vorba se plângemu . . . Veniti cu totii la mine . . . avemu se luamu caféu'a impreuna . . . ast'a are se ve faca bine.“

Soci'a lui Delvegin 'i asceptá, — ei siediura la ace'asi mésa; s'ar' fi dísu dupa o despartíre de 20 de ani, cá eráu cei mai buni pretini din copilarie. Se faceá deja díua si ei totu mai vorbiáu, tóta lumea uitase nenorocirea întêmplata prin fericirea impacarei.

Delvegin se sculà repede.

„Asculta, Canivet . . . am o idea . . . unu zídariu si unu ferariu mergu fórte bine impreuna . . . De astadi esci asoçiatulu meu . . . 'ti voiu imprumutá banii de lipsa, pentru a-ti recladi cas'a . . . 'mi vei dá mai târdiu atâtú dobând'a, câtú si capitalulu . . . La nevoe poti cladí o alt'a . . .“

Zídariulu voi se protesteze, Delvegin inse 'lu oprí cu unu semnu: „Aici nu esti la tine: n'ai se mai díci nimicu . . . ne-amu întielesu . . . vomu mai vorbí, dupa-ce vomu mâncá puçinu. De o-camdata veti stá aici . . . erám ciuci si acum vom fi diece . . . Vedi, cá sciu se socotescu . . . Si suntemu si întielesi, cá avemu se regulamu acést'a mai târdíu . . .“

Ce bucuria pentru copii, că se se jõe împreuna! Delvegin
erá fericitu, mil'a si indurarea 'i luminá faci'a s'a barbatéca.
Canivet nu poteá se dée credienentu celoru ce audiá si
priviá pre binefacatoriulu seu in o uimire induosiata. Copii ince-
pusera se se jõe si Turcu si Milord se lungisera unulu lâng
altulu lâng soba. Tóta cas'a erá vesela de amicie si de multa
mire. — „Aidemu la mésa,“ disé ferariulu, „Sum flamându cá unu
lupu.“

Romanulu.

V A R I E T A T I.

M. S. Regín'a Romaniei a binevoitu a insarciná pe du'a Zoe
Dimancea, membra in societatea de binefacere Elisabet'a-Dómu'a,
care se afla sub patronagiulu Maiestatii S'ale, se cerceteze cari
suntu daunele suferite de victimele incendiului dela Beseric'a Alba
si se presinte Maiestatii S'ale unu raportu in acésta privitua pentru
că se póta veni in ajutoriulu loru cátu mai curéndu.

Inventiune romanésca. Sub numirea „caru de povara“ s'a
brevetatu la 24 Octomvre 1886 o inventiune, care consta din 2
parti anume, din unu caru cu patru róte mânatu cu forti'a duoru
ómeni si prin alu treilea omu dirigiatu in stâng'a ori drept'a dupa
recerintia; acestu caru se póte folosi pe drumu regulatu de tíera
pentru transportatu de povara, pasageri, si cu puçina straformare
că careta pentru transporturile militare (fuhrwesen). A dóu'a parte
este asemenea unu caru cu dóue roti mânatu ér' cu forti'a duoru
ómeni, acest'a inuse se póte folosi cu mare succesu la „tramway“
in loculu cailoru, mai departe in mine si alte locuri unde la
drumuri ferate (cu şine), se intrebuintiéza la transportulu e ici
cólea forti'a cailoru, totu asia se póte intrebuintiá la exploatarea
paduriloru si la economii rurale mai estinse, cu unu cuventu in
totu loculu se póte aplicá, unde alt'cum pentru transportu cu
drumu feratu s'a folositu forti'a cailoru. Ast'a inventiune alt'cum
se pote aduce in mişcare si prin vapori, si se póte usioru trans-
formá asia precum respectivului intreprindietoriu f-i convine mai
bine si mai eftiau; prin urmare din cele pâna aci dise interesatii
de acésta noutate voru sci fórté usioru a pretiuí valórea ácestei
inventiuni, care este chiamata a inlocui o lacuna multu sémntita
pe tereunulu industriei. Inventatoriulu ácestei noutati tehnice
este Ioanu Topanu din Prigoru com. Caraş-Severinu in Ungari'a
de sudu.

Povestile Pelesului — unguresce. M. S. Regín'a Romaniei
a datu prin secretariatulu cabinetului ei, incuviintiare profeso-ului
Geza *Gidofalvy* dela gimnasiulu ungurescu din Sibiu, se publice
Povestile Pelesului in traducere unguresca.

Proprietariu, Redactoru si Editoru: Nicolae Fekete-Negrutiu in Gherl'a.

Gherl'a. Imprimari'a „Auror'a“ p. A. Todoranu. 1887.